

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кафедра дошкільної педагогіки і психології

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ СЮЖЕТНО-
РОЛЬОВОЇ ГРИ

Виконала: Донець А. П.
магістрант спеціальності
012 Дошкільна освіта
ОПП Дошкільна освіта
Допущено до захисту
"___" _____ 2022_р.

Науковий керівник:

к. п. н.,
доцент Т.В. Марєєва

Завідувач кафедри

_____ Л.П. Загородня

Дата захисту: «17» грудня 2022_р.

Оцінка _____

Підписи членів ЕК:

_____
_____
_____

Глухів – 2022р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ	8
1.1. Психолого-педагогічне обґрунтування доцільності формування англомовної комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку	8
1.2. Сутність комунікативної компетентності та шляхи її формування .	16
1.3. Методика використання сюжетно-рольової гри як засобу формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку	29
Висновок до 1 розділу	35
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	37
2.1. Дослідження стану сформованості англомовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку	37
2.2. Система роботи з формування англомовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобом сюжетно-рольової гри	52
2.3. Аналіз ефективності впровадженої системи роботи з розвитку комунікативної компетентності засобом сюжетно-рольової гри	58
Висновки до 2 розділу	73
РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	75
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність. Англійська мова – одна з найпоширеніших мов світу. За останні роки кількість людей, які розмовляють англійською мовою сягнуло за 350 мільйонів. У сучасному суспільстві без знання англійської мови неможливо обійтися. Змінився вік учнів. Раніше методика орієнтувалася на підлітків 10-12 років, то зараз батьки бажають якомога раніше почати навчання дітей англійській мові.

Доцільність раннього вивчення англійської мови підкреслено і Законом України «Про дошкільну освіту», Національною доктриною розвитку освіти України, Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні, Базовою програмою «Я у Світі». Так, у освітньому напрямі «Мовлення дитини. Іноземна мова» Базового компоненту дошкільної освіти передбачено формування мовленнєвої компетентності у сфері іноземної мови: дитина повинна оперувати на базовому рівні основами іншомовних фонетичних, лексичних і граматичних знань у процесі аудіювання, діалогічного та монологічного мовлення. Дитина повинна виявляти інтерес до іноземної мови як засобу комунікації [4].

Дошкільний вік визнаний психологами як найбільш сензитивний період для вивчення іноземних мов. О. Леонт'єв експериментальними дослідженнями довів доцільність раннього навчання дітей дошкільного віку іноземним мовам, А. Богущ, Н. Гавриш, К. Крутій, Т. Піроженко вивчали мовленнєву діяльність дошкільників; М. Вашуленко, Г. Ніколайчук, Л. Калмикова вивчали готовність дошкільнят до іншомовного мовлення як лінгводидактичну проблему; Л. Айдарова, М. Лісіна, А. Маркова, досліджували комунікативний підхід до розвитку мовлення дошкільників; Д. Ельконін вивчав процес формування навичок англомовного спілкування, як різновиду мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку; Л. Венгер, О. Запорожець, Г. Костюк, С. Кулачківська та інші присвятили свої праці проблемі педагогічного спілкування з дошкільниками; Г. Матюха, Р. Мартинова, С. Ніколаєва, Є. Негневицька, С. Соколовська проводили

дослідження щодо навчання дошкільників іншомовного спілкування. Науковці довели, що дошкільники успішно оволодівають англійською мовою завдяки гнучкому та швидкому запам'ятовуванню мовного матеріалу; наявності глобально діючої моделі і природності мотивів спілкування; відсутності мовного бар'єру, страху гальмування, який заважає вступити у спілкування англійською мовою навіть при наявності певних навиків.

Ефективність навчання англійської мові залежить від обраного підходу до навчання. Комунікативний підхід у процесі навчання дошкільників англійській мові вважається основним, оскільки він спрямований на вивчення мови через спілкування. Реалізація цього підходу означає, що формування англійськомовних мовленнєвих навичок і вмінь у дітей відбувається під час мовленнєвої діяльності, коли дошкільники оволодівають англійською мовою, як засобом спілкування, набувають навичок первинної комунікативної компетентності.

Для навчання дітей дошкільного віку англійської мови використовуються різні форми і методи. Всі вони базуються на використанні ігрової діяльності. Необхідність введення ігрових методів у навчальний процес, висвітлюється в науково-методичній літературі та публікаціях таких науковців як: Л Балаєва, А. Бурова, О. Гаврилова, Л. Голуб, Л. Виготський та ін. Дослідження О. Негнивицької, О. Рейпольської, Т. Шкваріної та інших підтвердили, що кожне заняття з англійської мови для дитини можна зробити цікавим, захоплюючим, бажаним, якщо воно буде проводитися в формі дидактичної сюжетно-рольової гри. Т. Шкваріна вказує, що навчання дошкільників англійській мові за допомогою сюжетно-рольової гри з методичного і лінгвістичного погляду є важливим і спричиняє пришвидшений інтелектуальний розвиток дітей, сприяє засвоєнню ними іншомовного мінімізованого матеріалу.

Отже, враховуючи актуальність, соціальну значущість, значну увагу лінгвістів, методистів, педагогів темою дослідження обрано: **«Формування**

англомовної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобом сюжетно-рольової гри».

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання сюжетно-рольової гри як засобу формування англомовної компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Об'єкт дослідження: процес навчання дошкільників англійської мови.

Предмет дослідження: використання сюжетно-рольової гри як засобу формування англомовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Гіпотеза: формування англомовної комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку буде відбуватися швидше за дотримання таких умов:

– врахування набутого рівня сформованості англомовної комунікативної компетентності);

– систематичного використання сюжетно-рольових ігор;

– добору цікавих для дошкільників сюжетно-рольових ігор.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати психолого-педагогічну літературу щодо формування англомовної, зокрема комунікативної компетентності дітей дошкільного віку.

2. Визначити критерії та рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку.

3. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання сюжетно-рольових ігор у процесі формування англомовної комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку.

4. Розробити методичні рекомендації для вихователів щодо використання сюжетно-рольової гри для формування англомовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Методи дослідження:

теоретичні – аналіз, порівняння й узагальнення літературних джерел з проблеми формування англомовної комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку;

емпіричні – експериментальне дослідження рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку; анкетування вихователів та батьків з метою виявлення засобів формування англомовної комунікативної компетентності у дітей; аналіз освітніх програм; спостереження за дітьми на заняттях; педагогічний експеримент з метою виявлення ефективності використання сюжетно-рольової гри у процесі формування англомовної комунікативної компетентності у старших дошкільників;

статистичні – якісний і кількісний аналіз результатів експериментального дослідження.

База дослідження: експериментальна робота проводилася на базі закладу дошкільної освіти «Ромашка» м. Глухова Сумської області. Експериментальним дослідженням було охоплено 50 дітей шостого року життя.

Наукова новизна і теоретична значущість дослідження полягає в тому, що досліджено й науково обґрунтовано ефективність використання сюжетно-рольової гри у процесі формування англомовної комунікативної компетентності у старших дошкільників; виявлено критерії, показники й охарактеризовано рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності у старших дошкільників; подальшого розвитку дістала система роботи з формування англомовної комунікативної компетентності у старших дошкільників засобом сюжетно-рольової гри.

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні ефективності використання сюжетно-рольової гри як засобу формування англомовної комунікативної компетентності у старших дошкільників. Розроблені методичні рекомендації можуть бути використані у масовій педагогічній практиці роботи закладів дошкільної освіти, працівниками позашкільних навчальних закладів, викладачами і студентами закладів вищої

освіти, у післядипломній педагогічній освіті та перепідготовці педагогічних працівників.

Структура і обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (69 найменувань) і додатків. Робота містить 7 таблиць, 9 рисунків, 18 додатків. Загальний обсяг роботи – 126 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ

1.1. Психолого-педагогічне обґрунтування доцільності формування англомовної комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку

За останні роки віковий поріг початку навчання дітей англійської мови значно знизився. О. Відомо, що можливості раннього оволодіння чужою мовою унікальні. Ще К. Ушинський писав: «Дитя привчається за кілька місяців так говорити іноземною мовою, як не може привчитися в кілька років доросла людина» [56, с. 114]. Одним із перших хто припустив послідовне вивчення дітьми кількох іноземних мов у дошкільному віці, але з обов'язковою опорою на рідну мову був К. Ушинський [56]. В. Андрієвська своїми педагогічними дослідженнями довела доцільність раннього вивчення англійської мови, оскільки це сприяє розвитку мислення, логіки, пам'яті дітей; при цьому удосконалюються розумові операції дошкільнят, формуються іншомовні навички і вміння висловлювати свої власні думки під час комунікації. Але, дослідниця заперечує ізолюваність двох мов [1].

Леонтьєв довів, що дитина вже з чотирьох років може вивчати англійську мову. Вивченню англійської мови з дошкільного віку сприяє зростання й сила гальмівних процесів, розширення сфери впливу словесних сигналів на розвиток мовленнєвої діяльності [33]. Л. Виготським, Л. Гуменковою, О. Леонтьєвим, Г. Матюхою доведено, що діти старшого дошкільного віку вже здатні правильно вимовляти звуки іноземної мови, що свідчить про гнучкий мовний апарат дитини, про удосконалення мовних здібностей. У дітей цього вікового періоду зростає довільність слухової і зорової уваги, що, у свою чергу, також полегшує сприйманню англійської

мови. Основні досягнення мовленнєвого розвитку пов'язані зі зміною у сфері взаємин старших дошкільників, зростанням і задоволенням його потреби у спілкуванні з однолітками. Мовлення дітей англійською мовою під час звернення до товаришів, стає більш контекстним, діалог набуває характеру скоординованих предметних та мовленнєвих дій. Розмовляючи англійською мовою, дитина намагається привернути до себе увагу оточуючих, узгодити взаємодію. Удосконалення вмінь розмовляти англійською мовою сприяє соціальному та особистісному зростанню дитини. Вивчення англійської мови також благотворно впливає на загальний психічний розвиток дитини, її мовні здібності, на розширення загального кругозору [12; 20; 33; 40].

Отже, інтенсивний розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку, гнучкість механізмів засвоєння мови, а також його певна незалежність від дії зовнішніх факторів, пов'язаних з приналежністю до певної національності, дозволяє дітям оволодіти англійською мовою на доброму рівні. У шкільні роки ця здатність значно зменшується і школярам вже складніше дається оволодіння англійською мовою [29].

О. Леонт'єв стверджує, що успішне оволодіння англійською мовою у старшому дошкільному віці можливе ще й тому, що діти швидко запам'ятовують новий матеріал, у них відсутній мовний бар'єр, тобто страх гальмування, що заважає вступити в спілкування англійською мовою, навіть, якщо дитина має необхідні навички для цього. Крім того, підкреслює автор, гра, як основний вид діяльності дошкільника, робить комунікативно цінними майже всі англомовні одиниці. [33]. Ці вікові особливості дають можливість дошкільникам оптимально поєднувати комунікативні потреби з можливостями їх вираження англійською мовою та одночасно уникнути одного істотного протиріччя, яке постійно виникає при більш пізньому початку навчання цього предмету: між комунікативними потребами – бажанням дізнатися і сказати багато і обмеженим мовним досвідом – незнання, як це багато висловити малою кількістю лексики [12].

Серед психологів виникає спірне питання, з якого віку краще починати навчати дошкільників англійської мови. Так, Г. Матюха, вважає, що цим віком є старший дошкільний вік, тобто шостий рік життя. Вона впевнена, що навчання дітей з чотирьох років можливо, але буде малопродуктивним, оскільки чотирирічні дошкільники засвоюють матеріал повільніше, ніж п'ятирічні. Їх реакції спонтанні, емоції б'ють через край, увага постійно перемикається з одного предмета на інший – все це уповільнює сприймання англійської мови. Крім того, мовний апарат чотирирічних дітей ще недостатньо розвинутий, внаслідок чого вони ще не досить добре володіють рідною мовою: у них слабо розвинута здатність до спілкування, не сформована регулююча функція мови і внутрішня мова, не досягла розвинених форм і рольова гра, яка має важливе значення при навчанні англійської мови дітей дошкільного віку [38].

Трирічні діти лише тільки починають опановувати граматично оформлене мовлення рідною мовою, діалогічне мовлення тільки зароджується, тому про опанування ними англійської мови говорити не доводиться. У цьому віці дитина збагачує свій словниковий запас шляхом окремих слів, і лише після трьох років він швидко зростає за рахунок оволодіння формоутворенням слів. У цьому віці ні навчальна, ні колективна ігрова діяльність дітям не доступні. Діти трьох років здатні вчитися чому-небудь лише в тісному безпосередньому контакті з батьками [33].

Думки психологів збіглися на тому, що найкращим віком початку навчання англійської мови – є старший дошкільний вік. Він найбільш підходить як у фізіологічному, так і в психологічному плані. У цьому віці дитина може більш-менш сконцентрувати свою увагу, може здійснювати цілеспрямовану діяльність, опановує достатнім лексичним запасом і запасом мовних моделей для задоволення своїх комунікативних потреб [1; 12; 20; 24; 29; 33].

Деякі психологи, вважають, що опануванню англійської мови сприяють наступні компоненти лінгвістичних здібностей:

- діти мають яскраво виражену вербальну пам'ять;
- вони швидко і легко утворюють функціонально-лінгвістичні узагальнення;
- мають фонетичні, лексичні, граматичні та стилістичні мовні здатності;
- швидко оволодівають новим психолінгвістичним кутом зору на оточуючі предмети при переході від однієї мови до іншої;
- наявна здатність до формалізації вербального матеріалу [20; 24; 29;].

О. Леонт'єв не згодний з цими положеннями, він висунув досить сміливе твердження, що здібностей до мови немає. З його точки зору, здатність до мови складається з багатьох компонентів, найчастіше неспецифічних, неспеціалізованих - вважає вчений. До таких неспецифічних можливостей він відніс тип нервової системи, темперамент, характер, індивідуальні особливості протікання нервових процесів: пам'яті, мислення, сприйняття, уяви, а також індивідуальні особливості спілкування [33].

Г. Матюха повністю погоджується з О. Леонт'євим, вона теж вважає, що немає ніяких «природних» обмежень на можливості дитини. Однак авторка вважає, що говорити про деякі специфічні здібності мови все ж можливо. До здібностей, за якими можна судити про обдарованість дитини в галузі вивчення англійської мови вона віднесла:

- мовний слух, за допомогою якого дитина сприймає фонетичну, ритмічну та інтонаційну сторони мови;
- мовна пам'ять – сприяє швидкому поповненню словникового запасу, оволодінню новими формами і граматичними конструкціями, переведення слова із пасивного словника до активного;
- лексичне чуття – пов'язує значення слова з його формою, проводить паралелі з іншими мовами, відчуває значення окремих слів, визначає відтінки значень при виборі необхідного слова із синонімічного ряду;

– граматичне чуття – дозволяє створити ціле з розрізнених елементів, відчутти спільність граматичних конструкцій, виокремити граматичний стрижень, визначити способи формоутворення і узгодження слів у реченні;

– емоційно-образне сприйняття мови, у тому числі й суб'єктивна оцінка слова, своєрідність даної мови, її краси, забезпечує зв'язок між словом та поняттям.

– стилістичне сприйняття мови, характеризує відмінність її стильових пластів і дозволяє оцінити з цього погляду конкретну мовну ситуацію [38].

До важливих неспецифічних властивостей особистості, що необхідні для успішного оволодіння мовою, належать позитивні установки, інтерес до життя та культури різних країн, які проявляються в активному інтересі до світу, в комунікабельності особистості, тобто бажанні й умінні розпочинати спілкування з іншими людьми і можливості легко адаптуватися до різних ситуацій спілкування [38].

Отже, однозначної думки серед науковців немає, з кого віку краще починати навчання англійської мови. Однак, багато вчених та вчителів згодні з тим, що у будь-якому віці це буде продуктивно.

Масове поширення англійської мови вимагало наукового обґрунтування доцільності, змісту, ефективних методів і прийомів навчання англійської мови дітей старшого дошкільного віку. Це дало поштовх для низки досліджень: Т. Полонська [48] розробила методичні рекомендації до програми виховання дітей дошкільного віку «Малютко», запропонував використовувати фабульні тексти у процесі навчання дошкільників англійської мови (метод інтенсивного підходу), О. Низовська [44] розробила методику навчання іноземної мови старших дошкільників на засадах особистісно орієнтованого підходу, О. Рейпольська [51] визначила педагогічні умови індивідуально-диференційованого підходу до навчання англійської мови дошкільників в умовах груп з різновіковим складом. Т. Шкваріна [59] розробила методику цільової ігрової діяльності на принципах комунікативно орієнтованого навчання.

На сьогоднішній день згідно із сучасними вимогами до навчання англійської мови та з урахуванням передового педагогічного досвіду розроблено низку авторських програм і технологій навчання. Дошкільників навчають англійської мови за програмами А. Гергель, О. Дем'яненко, З. Футерман, Т. Шкваріної та інших авторів. Ці програми розроблені з урахуванням основних сфер спілкування старших дошкільників, їх матеріал відрізняється лексичним наповненням, насиченістю дидактичним матеріалом, який поданий у вигляді автентичних віршів, пісень, дидактичних ігор. Матеріал спрямований на формування в дошкільників позитивного ставлення до вивчення англійської мови, до людей, які розмовляють цією мовою, їхньої культури; сприяє формуванню мовної та мовленнєвої компетентності дошкільнят. Так, програма Т. Шкваріної складена для навчання англійської мови дітей п'яти-шести років. Комунікативна компетентність згідно цієї програми формується колективно з невеликою групою дітей. Діти повинні протягом одного заняття зрозуміти і засвоїти певну кількість лексико-граматичних структур – зразків мовлення («мовних кубиків»), і певну кількість дієслів та іменників, які вживаються найбільш часто. Якщо дошкільники зрозуміють сутність зразків мовлення та засвоюють мінімізований запас слів-понять, то вони зможуть на практиці реалізувати елементарні мовленнєві функції. Цю програму дошкільнята зможуть засвоїти, якщо вихователі будуть дотримуватися методичних рекомендацій щодо здійснення процесу навчання англійської мови[59].

Навчаючись за посібником Т. Шкваріної «Пригоди королеви Казки та її маленьких друзів», дошкільнята в ігровій формі навчаються елементарному спілкуванню в межах восьми тем. Крім того, дитина зможе оперувати двома десятками питань з цих тем, за допомогою вивчених біля 40 фраз і 200 слів. Діти зможуть вдома грати в гру, яку розпочали в садочку з вихователем на занятті з англійської мови [58]. Ми погоджуємося з думкою Т. Шкваріної, яка впевнена, що раннє навчання англійської мови має бути системою організованої вихователем цільової ігрової діяльності. За дотримання цієї

умови воно сприятиме розвитку й вихованню старшого дошкільника, реалізації ним у процесі такої діяльності накопиченого досвіду англомовних знань та вмінь [60].

Отже, на основі результатів дослідження можна зробити висновок про те, що навчання англійської мови з дошкільного віку є важливим. Комунікативна спрямованість навчального процесу передбачає засвоєння мовного матеріалу паралельно з формуванням механізмів спілкування. У дошкільному віці методисти пропонують вивчати англійську мову протягом двох років. Було розроблено навчальні програми, в яких чітко визначено завдання і зміст навчання на кожному етапі. Так, на першому році навчання основне завдання – поступово ознайомити дошкільників з англійською мовою, її фонетикою, з традиціями та культурою Великобританії. Це завдання реалізується шляхом розучування на заняттях невеличких пісенок, віршиків, лічилок, ігор [26]. Другий рік навчання присвячується підготовці дітей до навчання в початковій школі: дошкільнята продовжують опановувати фонетику англійської мови, поповнюють пасивний лексичний запас, розширюють країнознавчі знання завдяки ознайомленням з дитячою англійською літературою [7].

Виходячи з фізичних, психологічних і інтелектуальних особливостей дітей старшого дошкільного віку, О. Леонтєвим встановлено, що основне для них – навчання лексиці. Фонетиці приділяється менше уваги, оскільки у цей період діти опановують навички говоріння рідною мовою, що більш важливе, ніж вдосконалення англійського вимови. Граматиці також приділяють багато уваги, щоб діти робили менше граматичних помилок при спілкуванні. Граматичні явища дітям не пояснюються і не систематизуються, вони освоюють основні мовні зразки, які вживаються під час комунікації. Отже, основну увагу вихователі зосереджують на мові як засобі комунікації, а не на вивченні граматичних правил. З врахуванням цього положення, можна стверджувати, що на першому році навчання мови дошкільнят навчають розуміти розмовну англійську мову і закладають основи вимови:

– повне сприйняття мови відбувається завдяки постійному вживанню елементарних англійських слів;

2) фрази і мовні кліше діти переймають із пісень та лічилок;

3) під час гри дошкільнята розпізнають і навчаються вживати прості слова [37].

Основним матеріалом будь-якої мови є лексика, слова, адже не можна опанувати мови, не засвоїв необхідну кількість слів. При відборі лексичного матеріалу користуються наступним критерієм:

– всі слова повинні бути добре відомі дитині рідною мовою;

2) слова повинні часто вживатися в мові та мати велику сполучуваність одне з одним [27].

Відомо, що дошкільники краще засвоюють слова, які позначають певні предмети, до яких можна доторкнутися руками або побачити їх, та дієслова, які позначають рух і дії, які можна продемонструвати. Кількість лексичного матеріалу на занятті не повинна перевищувати об'єм активного і пасивного словника, які сформовані з урахуванням традиційних англійських пісеньок, віршів, відеоматеріалів. З врахуванням вище переліченого, вивчення англійської мови з дошкільнятами починають з наступних тем: рахунок, кольори, вітання, іграшки, тварини, сім'я, частини тіла, їжа, одяг.

Провідний вид діяльності дітей дошкільного віку є гра, тому заняття з англійської мови проводять в ігровій формі. А. Сидоренко пропонує використовувати на занятті різноманітні ігри: словесні, дидактичні, музичні, пальчикові, сюжетно-рольові, ігри-драматизації. Для активізації лексики підходять також рухливі ігри [53].

Поступове накопичення лексики та розвитку діалогічного мовлення дозволяють організовувати сюжетно-рольові гри «Сім'я», «Магазин», ігри-драматизації казок, що добре знайомі дітям українською.

Отже, діти старшого дошкільного віку особливо сприйнятливі до фонетики, інтонації мови, вони здатні швидко запам'ятовувати матеріал. Про здатність дошкільнят успішно вивчати англійську мову говорять їх

психологічні особливості: хороша пам'ять, мовний слух, лексичне і граматичне чуття, завдяки яким діти поповнюють свої запаси, створюють власні висловлювання. Навчання дітей англійської мови відбувається поступово: спочатку діти навчаються розуміти англійську мову, засвоїти елементарні граматичні конструкції, потім з поповненням їх активного і пасивного словника діти здатні організувати ігрову діяльність, спілкуватися англійською тощо. Як бачимо, в основі навчання англійської мови на початковому етапі лежить комунікативний підхід. З'ясуємо сутність комунікативної компетентності та шляхи її формування.

1.2. Сутність комунікативної компетентності та шляхи її формування

Для дошкільного періоду характерно не стільки навчання, скільки розвиток, загальна освіта дитини. Тому метою вивчення англійської мови в цей період повинно бути сприяння повноцінному, своєчасному розвитку дитини, її адаптації до життя в суспільстві. Відсели витікає важливість формування саме англійської комунікативної компетентності. Поняття компетентності та компетентності є ключовими в стратегії модернізації дошкільної освіти. Визначимо сутність цих понять. У тлумачному словнику сучасної української мови поняття «компетенція» трактується як коло питань, в яких хто-небудь добре обізнаний. Компетентність визначається як сукупність компетенцій; наявність знань і досвіду, які необхідні для ефективної діяльності в певній предметній області [55]. «Енциклопедія педагогічної освіти» поняття «компетентність» (від лат. *Competere* – відповідати, підходити) визначає як обізнаність щодо чогось; це також коло повноважень будь-якої організації, установи або особи, а «компетентний» (від лат. *competens* (*competentis*) – відповідний, подібний) – той, хто має компетентність, є правомочним у відповідній галузі, котрий є добре обізнаним стосовно чогось, що ґрунтується на знанні ... [24, с. 454–455].

Серед науковців не має однозначного погляду на сутність поняття «компетентність». Проаналізувавши літературні джерела, ми виділили основні підходи до трактування понять «компетенція» та «компетентність». Так, під поняттям «компетенція» Е. Мельник розуміє сукупність взаємозалежних якостей особистості (знання, уміння, навички, способи діяльності), що необхідні для її якісної, продуктивної діяльності [41]; О. Коломінова виділила в даному понятті готовність до: цілепокликання; оцінювання, дії, рефлексії [27].

Ми згодні з визначення компетентності, яке подав О. Леонт'єв, який розумів її як інтелектуально й особистісно зумовлену соціально-професійну життєдіяльність людини, що ґрунтується на знаннях, компетенціях [32]. Науковець згрупував ключові компетентності у три види:

- особистісно-суб'єктна компетентність
- соціально-комунікативна компетентність;
- професійна компетентність [32].

Комунікативна компетентність в літературі розглядається як засвоєння етно- і соціально-психічних еталонів, стандартів, стереотипів поведінки; ступінь володіння «технікою» спілкування. У так званих комунікативних методиках передбачається поряд з оволодінням знаннями з мови практичне оволодіння технікою спілкування, правилами ввічливості, нормами поведінки тощо [6, 27, 39]. Так, А. Богущ [7] під комунікативною компетентністю дошкільника розуміє його здатність будувати спілкування за допомогою мови з використанням практичних знань мови (фонетики, лексики, граматики), умінь формулювати думки в слові (будувати текст), мовленнєвої взаємодії з партнером (інтерації).

Г. Матюха комунікативну компетентність трактує як сукупність знань про спілкування в різних ситуаціях і з різними комунікантами, а також уміння їх практично застосовувати у конкретному спілкуванні не тільки рідною мовою, а й мовами інших народів [39].

К. Крутий вважає, що комунікативна компетентність у дитини сформована, якщо вона може вільно виразити свої бажання, наміри за допомогою вербальних та невербальних (жестів міміки) засобів [30]. А на думку Г. Матюхіної, головним критерієм, який визначає сформованість комунікативної компетентності старшого дошкільника, слугує його здатність успішно спілкуватися із самим собою й іншими в будь-яких ситуаціях [39]

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що комунікативна компетентність – комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування [4].т

Отже, під комунікативною компетентністю будемо розуміти цілісне, інтегративне, психічне утворення, що визначає ефективність спілкування.

Комунікативну компетентність потрібно формувати у дітей починаючи з раннього віку. До вступу в школу дитина повинна оволодіти відповідними мовленнєвими знаннями, вміннями та навички, необхідними їй для спілкування [27]. А для того, щоб її сформувати потрібно знати її структурні елементи. При спробі їх виділення також виявилися розбіжності в поглядах науковців.

До структурних компонентів комунікативної компетентності Е. Мельник [41] віднесла: комунікативні знання, комунікативні уміння і комунікативні здібності.

До комунікативних знань авторка відносить знання про спілкування, його види, фази, закономірності розвитку; знання про комунікативні методи і прийоми, їх дію, можливості та обмеження в процесі спілкування.

До комунікативних вмінь авторка відносить уміння володіти складною системою психічних і практичних дій, які необхідні для регуляції діяльності наявними у людини знаннями та навичками.

До комунікативних здібностей віднесено індивідуально-психологічні властивості особистості, що забезпечують швидке й успішне здійснення комунікації і відповідають її вимогам.

У мовленнєвій діяльності А. Богуш розрізняє мовну і мовленнєву компетентності. З її точки зору, мовна компетентність – це засвоєння та усвідомлення мовних норм, які склались у фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їх застосування в будь-якій людській діяльності у процесі використання певної мови [7]. Мовленнєва компетентність –інтегративне явище, воно охоплює спеціальні здібності, знання, уміння, навички, стратегії мовної поведінки.

До мовленнєвої компетентності А. Богуш відносить вміння адекватно і правильно використовувати мову на практиці: висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо, використовуючи при цьому як мовні, так і позамовні (міміку, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності мовлення [7]. Мовна і мовленнєва компетентності – це фундамент для розвитку комунікативної компетентності.

Мовленнєве спілкування дошкільників, нагадує А. Богуш, відбувається у процесі формування комунікативно-мовленнєвої діяльності, зміст якої пов'язаний з формуванням когнітивно-комунікативної, орієнтувально-планувальної, організаційно-комунікативної, мовленнєвої, комунікативно-діяльнісної компетентностей [7].

Когнітивно-комунікативна компетентність – знання правил мовленнєвого спілкування з дорослими й однолітками у різних життєвих ситуаціях, знання норм і правил українського мовленнєвого етикету, етичних норм спілкування; володіння формулами мовленнєвого етикету, знання емоційного й фізичного стану співрозмовників, їх особистісних якостей і рис характеру; розуміння значень невербальних засобів спілкування (виразу обличчя, пози, жестів).

Для формування когнітивно-комунікативної компетентності А. Богуш рекомендує використовувати бесіди за прочитаними художніми творами, ознайомлення дошкільнят з малими жанрами англійського фольклору; поповнення словника дітей новою лексикою; створення ігрових мовленнєвих

ситуацій; розігрування діалогів і сценок з літературних творів; використання дидактичних ігор.

Орієнтувальна-планувальна компетентність – вміння орієнтуватись у ситуації спілкування, визначати стать, вік, соціальну роль, фізичний та емоційний стан, наміри, інтереси співрозмовника; здатність до використання вербальних та невербальних засобів у процесі спілкування; вміння добирати лексичні засоби, граматичні форми, синтаксичні конструкції, будувати лаконічне або розгорнуте висловлювання, регулювати зовнішні характеристики мовлення (силу голосу, темп й тон), довільно керувати невербальними засобами спілкування (виразом обличчя, жестами, прийняттям пози тощо).

Для формування орієнтувальна-планувальної компетентності проводять бесіди; обговорюють різні ситуації спілкування; розігрують ігрові мовленнєві ситуації типу «Розмова з товаришем», «У лікарні», «У кого який настрій», «Що з тобою трапилось?», проводять ігровий тренінг спілкування: «вітання», «емоційний ланцюжок», «подарунок ко дню народження», «невербальна розминка», «контакт поглядами», «незвичайна розмова» тощо.

Організаційно-комунікативна компетентність передбачає здатність дітей володіти вербальними і невербальними прийомами вступу в мовленнєвий контакт, підтримувати і розгортати діалог, ввічливо і логічно завершувати спілкування; проявляти ініціативу до спілкування з дорослими і однолітками, вміння знайти серед ровесників співрозмовника та запропонувати йому тему розмови, спрямовуючи її у потрібне русло і враховуючи власні й спільні з партнером інтереси; вміння організувати спілкування в спільних видах практичної діяльності, з подальшим його коригуванням.

Мовленнєва компетентність характеризується вмінням дошкільнят творчо розв'язувати комунікативно-мовленнєві завдання, вибирати із монологічних форм (розповіді, опису, міркування, пояснення) та діалогічних (ситуативної розмови, діалогу-розпитування, діалогу-планування, бесіди)

висловлювання для організації спілкування, відповідно до комунікативної мети і ситуації.

Для формування мовленнєвої компетентності дошкільників навчають складати розповіді, діалоги; використовують словесні дидактичні ігри, моделюють ситуації спілкування; у повсякденному спілкуванні розв'язують комунікативно-мовленнєві задачі.

Комунікативно-діяльнісна компетентність – полягає у вмінні дошкільнят досягати комунікативної мети завдяки використанню мовленнєвих форм, невербальних засобів, встановлювати і підтримувати особистісні контакти, комунікативну взаємодію, мовленнєве спілкування. Для формування комунікативно-діяльної компетентності використовують розповіді вихователя і дітей із власного досвіду, складання листів; ігри-драматизації, сюжетно-рольові та словесні дидактичні ігри [7].

Зміст комунікативної англомовної компетентності подано на рис. 1.1.

Отже, із аналізу структурних компонентів англомовної комунікативної компетентності, можна зробити висновок про те, що у випадку організації занять з англійської мови, які будуються на довільному запам'ятовуванні та довільній імітації без гри, не відбувається формування комунікативної англомовної компетентності старшого дошкільника. Лише ігрова комунікативна спрямованість дозволить зробити навчання таким, щоб англомовний матеріал запам'ятався, осмислився дитиною мимовільно. Тобто, основним шляхом формування комунікативної компетентності є ігрова діяльність.

Формування англомовної комунікативної компетентності у старших дошкільників відбувається в процесі ігрової діяльності. Гра – це вид діяльності, який полягає в емоційному освоєнні соціального досвіду людини та емоційному задоволенні. Ігри мають характер розваг і дають змогу відпочити [8]. Процес навчання англійської мови повинен стати засобом соціалізації дитини, допомогти їй розкрити особистий потенціал з урахуванням індивідуальних особливостей [6].

Рис. 1.1. Зміст комунікативної англomовної компетентності

Мова вивчається через особисту діяльність дітей, тому кожне заняття будується як ігрове спілкування вихователя з дітьми і дітей між собою. Така діяльність розвиває та виховує дошкільнят, формує та реалізує їх досвід, їх психічні якості. У процесі навчання англійської мови діти засвоюють правила та їх практичне використання, як свідоме, так і підсвідоме в мовленні. Комунікативна компетентність старших дошкільників формується невимушено завдяки мовленнєвій діяльності дітей у сюжетно-рольовій грі.

Розглянемо декілька визначень сюжетно-рольових ігор, які надають видатні вітчизняні та закордонні науковці. Згідно з визначенням українських учених, сюжетно-рольова гра – це імпровізоване розігрування заданої ситуації [13, С. 93]. Згідно з Т. Олійник – це навчальна діяльність, де ви виступаєте в ролі будь-якої людини в певній ситуації [45].

Як згадувалось раніше, сюжетно-рольова гра – це один з методів ситуативного характеру навчання іноземної мови, тобто навчання, що передбачає моделювання реальних ситуацій, з якими можна зіткнутися в житті. О. Тарнопольський надає наступне визначення рольової гри як «виду навчальної діяльності, в якій учасники діють та спілкуються у межах обраних ними / заданих їм ролей, керуючись характером обраної ролі та логікою ситуації і середовища діяльності. Сюжет розгортання гри та її ціль можуть або задаватися заздалегідь, або поступово розвиватися самими учасниками гри в її процесі. При цьому, в межах заданих обмежень та правил (ролі, ситуації, сюжет та цілі, якщо вони задаються, і т.д.) гравці вільні щодо застосування можливих імпровізацій, які стосуються ходу гри, її розвитку, напрямку цього розвитку тощо» [54].

Особистість проявляє себе під час сюжетно-рольових ігор активно, ініціативно, формує вміння спілкуватися з іншими людьми. Таким чином у сюжетно-рольовій грі встановлюється ініціативність як особистісна якість.

Рольова гра має соціально обумовлений характер, оскільки у ній дитина діє під прямим чи опосередкованим впливом дорослого. Значення рольової гри неможливо вичерпати й оцінити розважальними можливостями. У тім і складається її феномен, що, будучи розвагою, відпочинком, вона здатна перерости в навчання, у творчість, у модель людських відносин і проявів у праці. Відомо, що рольова гра виконує наступні функції [5]:

- розважальну (це основна функція гри – розважити, надихнути викликати інтерес);
- комунікативну: освоєння діалектики спілкування;
- самореалізації у грі;
- терапевтична: подолання різних труднощів, що виникають в інших видах життєдіяльності;
- діагностичну: виявлення відхилень від нормативної поведінки, самопізнання в процесі гри;

- функцію корекції: внесення позитивних змін у структуру особистісних показників;
- міжнаціональної комунікації: засвоєння єдиних для всіх людей соціально-культурних цінностей;
- соціалізації: включення в систему суспільних відносин, засвоєння норм.

У структуру рольової гри як діяльності органічно входить з'ясування мети, планування, реалізація мети, а також аналіз результатів, у яких особистість цілком реалізує себе як суб'єкт. Мотивація ігрової діяльності забезпечується її добровільністю, можливостями вибору й елементами змагальності, задоволення потреби в самоствердженні, самореалізації[66].

У структуру гри як процесу входять [47]:

- ролі, узяті на себе учасниками;
- ігрові дії як засіб реалізації цих ролей;
- ігрове вживання предметів, тобто заміщення реальних речей ігровими, умовними;
- реальні відносини між учасниками;
- сюжет (зміст)
- область дійсності, умовно відтворена в грі.

Сюжетно–рольові ігри створюються самими дітьми.

Вони розрізняються:

- по змісту (відображення побуту, праці дорослих, громадського життя);
- по організації, кількості учасників (індивідуальні, групові, колективні);
- по виду (ігри, сюжет яких придумують самі діти,
- ігри-драматизації – розігрування казок і оповідань) [27].

Психолог Л. Виготський, один з найвідоміших у ХХ ст. фахівців із дитячої психології її заакцентовував, що розвиток уяви є дуже важливим сам по собі, адже без нього неможлива навіть найпростіша людська діяльність. Великий вплив здійснює рольова гра на розвиток у дітей здатності взаємодіяти

з іншими людьми. Відтворюючи в грі взаємини дорослих, дитина освоює правила і способи спілкування, здобуває досвід взаєморозуміння, учить пояснювати свої дії і наміри, координувати їх з іншими дітьми [16].

У сучасній психолого-педагогічній науці існують різні класифікації рольових ігор. Однією з можливих є класифікація за типом використовуваних завдань та ролей. Відповідно до неї розрізняють навчально-рольові та ділові ігри. Основне призначення навчально-рольової гри полягає в тому, щоб забезпечити всебічний і глибокий аналіз тієї чи іншої проблеми, використовуючи так звані навчальні ролі. Ділова гра спрямована на те, щоб, імітуючи реальні ділові (професійні, побутові тощо) ситуації, виконуючи «справжні», а не «навчальні» ролі, діти набували умінь та навичок, необхідних для виконання різних видів практичної діяльності.

Рольові ігри поділяються на дві категорії:

- спонтанні (імпровізаційні), в яких відсутня розгорнута фабула, моделюються прості ситуації, тренер-ведучий цілком покладається на імпровізаційні здатності учасників. Такі ігри не вимагають тривалої попередньої підготовки й можуть моделюватися в ході навчання залежно від труднощів, що виявляються у спілкуванні;
- сюжетні (сценарні), які проводяться за попередньо розробленим сценарієм, мають розгорнуті інструкції для всіх учасників з описом їх предметних і навіть міжособистісних позицій. Такі ігри засновані на завданнях, які тренер-ведучий ставить перед собою заздалегідь, плануючи весь навчально-тренувальний цикл. У них моделюються складні ситуації, закладається механізм розгортання тривалих комунікативних процесів [43].

П. Щербань пропонує класифікацію навчально-педагогічних ігор у вигляді піраміди, в основі якої знаходяться рольові ігри, мозкова атака та ігрове проектування, які звужуються до імітаційних та ситуаційних ігор, на вершині піраміди знаходяться організаційно-ділові ігри. Гра є основною формою вияву активності дитини, засобом пізнання навколишнього світу.

Організаційною одиницею рольової гри є ситуація, що «розігрується». Вона розгортається в процесі заняття як окремий сюжет. В основу такого сюжету може бути покладена навчальна або реальна життєва проблема, встановлюється необхідний і достатній набір ролей (учасників ситуації), які розподіляються між учасниками. Кожен учасник гри, повинен виконати певну роль, дотримуючись рольових приписів від педагога заняття протягом усієї гри [65].

За допомогою рольової гри вихователь може розвивати усі види мовленнєвої діяльності дітей, і перш за всі усне мовлення, яке є провідним видом мовленнєвої діяльності. Рольова гра сприяє тому, що мовлення дошкільників стає змістовнішим, складнішим за структурою мовного та мовленнєвого матеріалу. Вихователь повинен розуміти, що правильно організована рольова гра на занятті – зовсім не порожнє заняття, вона не тільки доставляє максимум задоволення дитині, але є могутнім засобом її розвитку, засобом формування повноцінної особистості [15].

Групова діяльність впливає на особистість дитини, і рольова гра надає широкі можливості для активізації навчального процесу. Ефективність навчання тут обумовлена в першу чергу вибухом мотивації, підвищенням інтересу, адже рольова гра являє собою відтворення її учасниками реальної практичної діяльності людей, створює умови реального спілкування.

Рольова гра володіє великими навчальними можливостями. Її можна розцінювати як найточнішу модель спілкування. Вона наслідує дійсність в її найістотніших рисах. У рольовій грі, як і в житті, мовна і немовна поведінка партнерів переплітається найтіснішим чином.

Рольова гра приємна для дошкільників. Як тільки вони починають розуміти, що саме від них потрібно, вони з задоволенням дають волю своїй уяві. А оскільки це заняття їм подобається, поданий матеріал засвоюється набагато ефективніше.

Рольові ігри на заняттях англійської мови в дошкільних навчальних закладах безперечно сприяють ефективності формування комунікативної

компетентності. Варто зазначити, що ці ігри дозволяють організувати цілеспрямовану мовленнєву діяльність дошкільників, забезпечуючи тренування й активізацію навичок та вмінь діалогічного мовлення, різних видів взаємодії партнерів зі спілкування. Під час рольової гри дитина позасвідомо, без напруги засвоює і закріплює надзвичайно багато інформації. Гра створює умови коли іноземні слова засвоюються мимоволі за рахунок частого повторення. Вона обов'язково має бути цікавою, простою, жвавою, насиченою лексико-граматичними та фонетичними елементами.

Як зазначає Т. Олійник [45], ігрова діяльність допомагає дитині адаптуватися в англо-комунікативному просторі, відчуті потребу у вивченні іноземної мови та мотивує цю діяльність. Завдання педагога полягає в тому, щоб знайти максимум педагогічних ситуацій, у яких може бути реалізоване прагнення дитини до активної пізнавальної діяльності. Педагог повинен постійно удосконалювати процес навчання, що дозволяє дітям ефективно і якісно засвоювати матеріал. Тому так важливо використовувати ігри на заняттях з іноземної мови.

Гра допомагає спілкуванню, сприяє передачі накопиченого досвіду, одержанню нових знань, правильній оцінці вчинків, розвитку комунікативних навичок людини, її сприймання, пам'яті, мислення, уяви, емоцій, таких рис, як колективізм, активність, дисциплінованість, спостережливість, уважність. Окрім того, що ігри мають величезну методичну цінність, вони дуже цікаві як викладачам, так і дітям [45].

Щоб ігрова діяльність на занятті проходила ефективно і давала бажані результати, необхідне дотримання таких вимог:

- Готовність всіх учасників до гри. Кожна дитина повинна засвоїти правила гри, зрозуміти її, чітко усвідомити її мету, кінцевий результат та послідовність дій.
- Підготовка до гри. Гра має будуватись на знайомому для дитини матеріалі.

- Постановка завдання гри. Діти мають чітко розуміти мету та завдання гри, кожен дошкільник має розуміти свою роль.
- Якщо гра дуже об'ємна, то краще проводити її поетапно, щоб діти засвоїли всі елементи гри.
- Дошкільникам слід допомагати, спрямовувати їх, контролювати дисципліну та звертати увагу на кожну дитину [31].

Безперечно, ігри мають окрім переваг і недоліки, одним із яких є «примітивізація» мовлення дошкільників, збільшення кількості помилок. Та ці недоліки можна усунути такими шляхами: високим рівнем підготовки до проведення рольової гри, правильною організацією гри, регулярністю застосування цього прийому навчання, і, звичайно, майстерністю педагога та його відданістю своїй справі.

Таким чином, сюжетно-рольові ігри дошкільників у процесі вивчення іноземної мови є одним з найдієвіших засобів підтримки інтересу дітей до цього виду діяльності та активізації їх пізнавального інтересу, що в майбутньому стане важливою ланкою для реалізації наступності при переході дитини від виховання у дошкільному навчальному закладі до навчання у початковій школі.

Отже, керуючись викладеним вище, можна зробити висновок, що сюжетно-рольова гра є важливою складовою формування комунікативної компетентності дошкільників, разом з тим виховує і розвиває особистість, активізує в процесі навчання позитивні риси характеру, прояви загальнолюдських моральних якостей

Таким чином, сюжетно-рольова гра додає навчальному спілкуванню комунікативну спрямованість, зміцнює мотивацію вивчення іноземної мови і значно підвищує якість оволодіння нею.

1.3. Методика використання сюжетно-рольової гри як засобу формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку

Вище було доведено, що сюжетно-рольові ігри є ефективним засобом формування англомовної комунікативної компетентності. Але для цього необхідно методично правильно організувати гру. Методиці використання сюжетно-рольових ігор на заняттях англійської мови присвячені праці Т. Бабенко, Л. Балаєвої, Г. Китайгородська, В. Кушнір, С. Ніколаєвої, Т. Полонської, Т. Шкваріної та інших педагогів, методистів.

Ігрова діяльність на заняттях англійської мови в ЗДО безперечно сприяє ефективному формуванню англомовної комунікативної компетентності. Сюжетно-рольові ігри дозволяють організувати цілеспрямовану мовленнєву діяльність старших дошкільників, під час якої забезпечується тренування й активізація навичок та вмінь монологічного і діалогічного мовлення, різних видів взаємодії партнерів зі спілкування. Сюжетно-рольова гра дозволяє дитині без напруги засвоїти й закріпити значний об'єм інформації. Гра створює умови, завдяки яким іноземні слова засвоюються мимоволі за рахунок їх частого повторення. Але гра обов'язково повинна бути для дошкільників цікавою, доступною, насиченою лексико-граматичними та фонетичними елементами. Отже, сюжетно-рольова гра є найефективнішим засобом формування англомовної комунікативної компетентності дошкільників.

Створення комунікативної атмосфери на занятті – це створення ситуацій спілкування вже на початку заняття, включення всіх дітей у спілкування, психологічний комфорт, доступність предмета мови й інтерес до нього. Особливо важливою у цьому випадку є установка на спілкування. На початку заняття вихователь має посміхнутись і сказати щось приємне, при цьому звернутися до кожної дитини з якимсь питанням чи побажанням. Для створення і підтримання атмосфери комунікації найважливішою є роль вихователя, який своїм ставленням, зацікавленістю стимулює активність дітей. Він також є творцем спілкування, пропонуючи цікаві та захопливі, види

мовленнєвої діяльності. Також необхідною умовою створення комунікативної атмосфери є невелика кількість дітей, вільний вибір їх розміщення, дотримання невеликої дистанції між дітьми, які сидять.

Одним із шляхів створення комунікативної ситуації є сюжетно-рольові ігри, які сприяють реалізації міжособистісного спілкування дошкільнят на занятті. Рольова гра орієнтує дітей на планування особистої мовленнєвої поведінки і прогнозування поведінки співрозмовника. Рольова гра передбачає елемент перевтілення дитини у представника певної соціальної групи, професії, тощо. Гра допомагає зробити процес навчання цікавим, захоплюючим. Під час рольової гри діти виступають суб'єктами ігрового процесу, його активними творцями. У грі навіть інтелектуально-пасивна дитина спроможна виконати таке завдання, яке їй важко дається у звичайному житті, тому що тут існує певна умовність і немає такої жорстокої смуги оцінювання, яку відчуває на собі дитина з перших же днів навчання, адже це гра. Відчуття рівності, атмосфера захопленості дають можливість дошкільнятам подолати скутість, зняти мовний бар'єр, втому, знизити тривожність, напруження, негативне ставлення дітей до навчальної діяльності, тощо.

Особливо велика роль належить слову в режисерських іграх, оскільки дитина в них організовує гру як режисер, регулюючи стосунки дійових осіб. Носіями ролей у таких іграх є іграшки (ляльки, тварини), інші предмети, від імені яких вона діє, говорить. Це вимагає від неї уміння регулювати свою поведінку, обмірковувати дії і слова, стримувати свої рухи.

Цікавою є думка С. Дяченко, яка розглядає сюжетно-рольову гру як основний спосіб навчання для широкого використання словникового запасу під час занять та формування навичок усного мовлення, адже дошкільники надають перевагу грі, аніж простому заняттю. У дітей поняття «заняття» вже налаштовує їх на навчальний процес навіть тоді, коли прийомом навчання є гра. У них розвивається особисте бачення цього процесу навчання, вони охоче і зацікавлено готуються до нього [25].

Складовими структури сюжетно-рольової гри як процесу спілкування є: взяті дошкільниками ролі, ігрові дії як засіб реалізації цих ролей; ігрове вживання предметів (заміщення реальних речей ігровими), реальні відносини між граючими, сюжет гри.

Зміст кожної гри розкривається завдяки виконанню дітьми обраних ролей. Найчастіше вони обирають роль дорослого, не просто використовуючи ім'я конкретної людини, а й імітуючи її дії.

Ролі можуть виконуватися з використанням простих рухів, міміки, розмови без супроводу дією, дій без супроводу відповідними мовними висловлюваннями. Дитина може виконувати її «за себе», «за ляльку» або одночасно «за себе» і «за ляльку». Ігрові дії є більш узагальненими і лаконічнішими, ніж предметні, що дає змогу швидко розігравати події, які належать великим часовим відрізкам. На передньому плані у них фігурують взаємини між людьми і зміст їхньої діяльності.

Виконуючи роль, дитина підкоряється обумовленим нею правилам поведінки. Ці правила дошкільники встановлюють самостійно, що відрізняє творчу гру від рухливих і дидактичних ігор, для яких правила визначають дорослі. Встановлені дитиною правила внутрішньо самообмежують, самовизначають її [56].

Засвоєння та закріплення матеріалу здійснюється у грі в залежності від конкретних задач, ситуацій та умов, які виникають. Вихователь добирає ті ігрові методи навчання, які доцільні для вивчення даної теми. Існує кілька найпоширеніших методів і способів формування англomовної комунікативної компетентності дошкільників.

Специфіка застосування ігрових методів під час формування англomовної комунікативної компетентності дошкільників полягає в тому, що на заняттях вихователь постійно виконує роль режисера-організатора і ведучого учасника ігрової діяльності. Він бере до уваги вже набутий дітьми досвід участі у сюжетно-рольових, театралізованих іграх. Це важливо для дітей тому, що вони без особливих труднощів усвідомлюють зміст, творчий

задум, сюжет, роль, правила, рольові та організаційні стосунки, інші ознаки гри, краще розуміють навчальні завдання. Наприклад: гра «Червона шапочка» («A red hat»). Вихователь розподіляє ролі між дітьми. Він пояснює: «Діти, кожен із вас буде виконувати свою роль. А щоб усі краще запам'ятали свою роль, ви будете одягати такі привабливі шапочки-маски, на яких зображені ваші герої». Основний акцент робиться на формування англомовної комунікативної компетентності дітей.

А. Демішева нагадує, що організуючи ігрову діяльність на занятті англійської мови вихователь повинен передбачити:

- чи виявлять вихованці бажання грати у запропоновану гру і що треба зробити, щоб у них це бажання з'явилося;
- які прийоми треба застосувати для введення в сюжет гри нових лексико-граматичних структур, фонетичного та мовленнєвого матеріалу, як забезпечити їх засвоєння, тренування та застосування в спілкуванні;
- які навички і вміння необхідно відпрацювати у грі;
- які вправи і в якій послідовності треба включити в гру, щоб сформувати у дітей уміння та навички;
- чи будуть дошкільнята робити мисленнєві зусилля, або гра буде зведена до репродуктивної імітації;
- чи буде ігрова діяльність систематичною та регулярною.

Отже сюжетно-рольова гра повинна викликати зацікавленість мовленнєвої діяльності, примушує говорити навіть сором'язливих і мовчазних дітей. Всі ці фактори допомагають сформувати певні мовленнєві уміння та навички у мові, уникнути їх фізичного та інтелектуального перевантаження, допомагає краще засвоїти мовний матеріал в ситуаціях, які близькі до реальних. Наприклад: гра «У магазині» («At the shop»).

За основу ігрового сюжету вихователь бере ситуацію з життєвого досвіду, конкретні ігри з предметами-іграшками, дії в ігрових ситуаціях. Розв'язкою дидактичних завдань є виконання предметної діяльності, рухів, тренувань, вимови, мовлення. Форма кожного заняття – це уявна ігрова

ситуація в повному, розгорнутому вигляді. Наприклад: гра «У цирку» («Circus»).

Вихователь: «Діти, кожен з вас зараз одягне маску дресированого звірятка. Я буду директором цирку. Я запитую: «Can you dance?». Ви відповідаєте: «Yes. I can dance» і показуєте, як ви танцюєте [25].

Ігрова діяльність передбачає ознайомлення зі змістом та правилами гри. Вже на перших заняттях з англійської мови дітям пропонується обрати для себе роль свого улюбленого казкового героя і впродовж декількох занять виконувати її. Це, звичайно, можуть бути герої англійських казок та мультфільмів або казок народів світу.

Отже, ігри можуть бути пов'язані з казками, а це, в свою чергу, дає змогу вихователю менше витратити часу і сили на ознайомлення з загальними правилами ігрової діяльності.

Відібрані ігри для занять відрізняються тим, що основним є спостереження та увага. Вихователь повинен контролювати хід гри і передбачати будь-які труднощі у процесі гри і вміти уникнути їх. Наприклад, він хоче на занятті використати м'яч, щоб навчити дітей рахувати до десяти. Кожен із дошкільнят захоче бути лідером і це буде стимулювати їх навчитися швидше рахувати. Також їх можна навчити рахувати за допомогою пальців, не використовуючи м'яча.

Таким чином, організація і проведення сюжетно-рольової гри відбувається поетапно:

– на етапі підготовки розробляється сценарій гри (умовне відображення ситуації й об'єкта), складається план проведення гри. Вихователю треба бути добре ознайомленим з ходом гри, щоб у разі необхідності він міг допомогти дитині.

– На етапі пояснення формується головна мета заняття перед дітьми ставляться проблеми і вибір ситуації. Вихователь налаштовує дітей на активне ведення гри, попереджає, що не можна порушувати регламент і етику поведінки.

– На етапі проведення гри дошкільники розігрують запропоновану ситуацію, виконуючи певні ролі.

– На заключному етапі вихователь разом з дітьми проводять аналіз та узагальнення гри. Дошкільники обмінюються думками, що, на їх погляд, вийшло, а що ні. При аналізі вихователь звертає увагу на відповідність використаної імітації з відповідною областю реальної ситуації.

Отже, сюжетно-рольова гра повинна організовуватися таким чином, щоб діти могли у процесі активного розумового спілкування з максимальною ефективністю використати навчальний матеріал, що відпрацьовується

Важливою умовою для проведення сюжетно-рольової гри є створення на заняттях відповідного предметно-ігрового середовища. Потрібно багато місця для рухливих ігор, розігрування театралізованих вистав, мати шафи для книжок та приладів (картинки, іграшки, малюнки та ін.). На заняттях педагог повинен мати та використовувати макети, вивіски (алфавіт, цирк, зоопарк, транспорт, будинок та ін.), маски або костюми (лікаря, продавця), іграшки (іграшковий посуд, одяг для ляльок, меблі тощо), малюнки та картки (кольори, квіти, тварини, транспорт, частини тіла тощо). На кожному із занять можна урізноманітнювати ігри в залежності від матеріалу, що вивчається.

Отже, для ефективного формування англійської комунікативної компетентності доцільно використовувати сюжетно-рольові ігри. Структуру сюжетно-рольової гри утворюють такі компоненти: ролі, які беруть на себе діти в процесі гри; ігрові дії, за допомогою яких діти реалізують обрані ролі; ігрове використання предметів, за якого реальні предмети замінюють ігровими; реальні стосунки між дітьми, які виявляються в різноманітних репліках, зауваженнях, за допомогою яких регулюється розвиток гри.

Висновок д 1 розділу

Теоретичний аналіз літературних джерел з проблеми формування англійської комунікативної компетентності дозволяє зробити такі висновки.

Визначено сутність поняття «комунікативна компетентність». Встановлено, що серед науковців не існує однозначного визначення даного поняття. У своєму дослідженні ми за комунікативну компетентність приймали комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування.

Обґрунтовано психолого-педагогічна доцільність формування англійської комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. Доведено, що саме у цьому віці відбувається інтенсивний розвиток мовлення старших дошкільників, їх механізми засвоєння мови гнучкі, незалежні від дії зовнішніх факторів, пов'язаних з приналежністю до певної національності. Все це дозволяє старшим дошкільникам оволодіти англійською мовою на доброму рівні.

Визначено складові комунікативної компетентності: комунікативні знання (знання про спілкування, його види, фази, закономірності розвитку; про комунікативні методи і прийоми, їх дію, можливості та обмеження в процесі спілкування), комунікативні уміння (уміння керувати своєю складною системою психічних і практичних дій, необхідних для регуляції наявних знань і навичок) і комунікативні здібності (здатність до швидкого і успішного здійснення комунікації). Провідне місце у формуванні англійської комунікативної компетентності належить мовній компетентності (усвідомленню мовних норм, які склались у фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їх застосування в будь-якій діяльності у процесі використання певної мови) та мовленнєвій (охоплює спеціальні здібності, знання, уміння, навички, стратегії мовної поведінки).

Визначено значення сюжетно-рольової гри у формуванні англійської комунікативної компетентності. Встановлено, що сюжетно-рольові ігри

дозволяють організувати на занятті цілеспрямовану мовленнєву діяльність дітей, у процесі якої відбувається тренування й активізація вмінь та навичок монологічного і діалогічного мовлення, різних видів взаємодії партнерів зі спілкування. Сюжетно-рольова гра дозволяє дитині без напруги засвоїти й закріпити значний об'єм англомовної інформації. Гра створює умови, завдяки яким англійські слова засвоюються мимоволі за рахунок їх частого повторення.

З'ясовано умови використання сюжетно-рольових ігор у процесі формування англомовної комунікативної компетентності: створення доброзичливої, довірливої атмосфери на занятті, використання цікавих, зрозумілих для дітей сюжетно-рольових ігор, дотримання методики їх використання системності, створення на заняттях відповідного предметно-ігрового середовища.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Дослідження стану сформованості англomовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку

Для дослідження ефективності застосування сюжетно-рольової гри як засобу формування англomовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку нами був організований і проведений психолого-педагогічний експеримент на базі закладу дошкільної освіти (далі – ЗДО) «Ромашка» м. Глухова Сумської області, який охоплював 50 дітей 6-го року життя (по 25 дітей у експериментальній групі – далі ЕГ і в контрольній групі – далі КГ).

Наше експериментальне дослідження проводилося у три послідовні та взаємопов'язані етапи. На першому (констатувальному) етапі дослідження ми вивчали рівні сформованості комунікативної компетентності старших дошкільників, використовуючи такі методи як індивідуальні та індивідуально-групові бесіди й ігри, бесіди із застосуванням ілюстративного матеріалу, спостереження за дошкільниками під час занять та в повсякденному житті. Також проводилися аналіз документації та анкетування вихователів щодо з'ясування засобів формування англomовної комунікативної компетентності.

Другий етап дослідження (формувальний) полягав у проведенні системи роботи з формування англomовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобом сюжетно-рольових ігор.

Третій етап дослідження передбачав проведення контрольного обстеження дошкільників із метою виявлення ефективності проведеної системи роботи з формування англomовної комунікативної компетентності старших дошкільників засобом сюжетно-рольової гри.

Проведення констатувального етапу експерименту ми розпочали із проведення анкетування вихователів ЗДО з метою визначення того як педагоги розуміють поняття «англомовна комунікативна компетентність», які фактори впливають на її формування у дошкільників, чи приділяють педагоги увагу формуванню англомовної комунікативної компетентності дошкільників, які засоби, методи і форми роботи вони використовують з цією метою та як оцінюють в цілому рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності їхньої групи.

В анкетуванні (Додаток А) брали участь всі вихователі ЗДО. Аналіз анкет дозволив нам зробити наступні висновки: вихователі загалом розуміють сутність поняття «англомовна комунікативна компетентність» як здатність дітей будувати спілкування за допомогою мови використовуючи набуті практичні знання з фонетики, лексики, граматики, уміння формулювати свої думки в слові (будувати текст), вступати у мовленнєву взаємодію з партнером. Педагоги розуміють, що ступінь сформованості англомовної комунікативної компетентності дошкільників напряду залежить від знання граматичних структур побудови речень, від обсягу пасивного і активного англомовного словника, від уміння будувати текст, вступати і підтримувати діалог з партнером тощо.

Серед форм, що використовують педагоги з метою формування англомовної комунікативної компетентності дошкільників, найпоширенішими є групові, фронтальні, із методів – ігрова діяльність, бесіди, розповіді. Педагоги відмітили сюжетно-рольові ігри як найефективніший засіб формування англомовної компетентності вихованців. Роботу із батьками вихователі проводять у вигляді батьківських зборів, на яких повідомляють батькам про досягнення їх дітей у вивченні англійської мови, пояснюють батькам про вплив знань англійської мови на майбутнє їх дітей; крім того широко застосовують наочно-інформаційні форми співпраці – стенди, папки-пересувки англомовної комунікативної тематики. Рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності старших дошкільників

вихователі оцінюють як середній, оскільки за їх словами не всі діти можуть вступати у спілкування та підтримувати його, не всі мають достатній словниковий запас для підтримування спілкування, не всі вихованці оволоділи граматичною структурою мови, фонетичні та лексичні знання також потребують удосконалення.

Проаналізували плани роботи вихователів, ми дійшли висновку, що спеціальні заняття з формування англомовної комунікативної компетентності старших дошкільників засобом сюжетно-рольових ігор проводяться не систематично. Здебільшого педагоги планують заняття з використанням дидактичних ігор для навчання граматичної структури мови, поповнення словникового запасу новими лексичними одиницями. У планах відображено проведення тижня англійської мови (один раз на півроку), коли діти удосконалюють набуті знання на практиці; на прогулянках вихователі планують проведення дидактичних ігор на збагачення активного словника дошкільнят. Кількість запланованих дидактичних ігор становить 1-2 на день.

У процесі вивчення предметно-просторого середовища групи ми встановили, що в групі є ігрова зона, оснащена іграшками (ляльки, ведмедики, машинки, дитячі меблі, посуд тощо), які вихователі використовують для проведення занять. На основі здійсненої роботи можна зробити висновок про те, що реалізація завдання формування англомовної комунікативної компетентності дітей в ЗДО здійснюється, проте не систематично і не в повній мірі.

Для з'ясування рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності старших дошкільників ми розробили програму обстеження, яка містить: 1) методику обстеження; 2) систему диференціації отриманих результатів за критеріями та їх показниками.

Методика обстеження передбачала: а) спостереження за дітьми на заняттях з англійської мови та у повсякденному житті, бесіди з дітьми, організацію ігрової діяльності; б) математичну обробку отриманих даних.

Розробляючи критерії сформованості англomовної комунікативної компетентності старших дошкільників, ми виходили з того, що вони є основою для порівняння наявних знань і умінь дітей зі своєрідним еталоном вираженості певної якості. Критерій являє собою сукупність показників, які дозволяють виділити певні знання, вміння, навички із числа подібних і характеризують його якомога повно.

Виходячи із програмних завдань Базового компонента дошкільної освіти [4], програм «Я у світі» [49] та «Дитина» [23], вимог програми Т. Шкваріної для виявлення рівнів сформованості англomовної комунікативної компетентності були розроблені наступні критерії: емоційно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-поведінковий (Додаток Б).

Визначені критерії розкриваються через показники відповідно до яких ми виділяємо достатній, середній та низький рівні їх сформованості англomовної комунікативної компетентності.

Достатній рівень характеризується високим ступенем прояву (не менше 70%) виділених показників, а саме: дитина має яскравий інтерес та позитивну мотивацію на англomовне спілкування, проявляє яскравий інтерес до успішного виконання завдання, до невербальних засобів спілкування; наявні сформовані відповідно до програмних вимог знання про правила мовленнєвого спілкування з дорослими й однолітками у різних життєвих ситуаціях; про норми і правила українського мовленнєвого етикету, етичні норми спілкування; формули мовленнєвого етикету; емоційний й фізичний стан співрозмовників; розуміння значень невербальних засобів спілкування (виразу обличчя, пози, жестів). Дитина яскраво демонструє уміння починати, підтримувати, завершувати спілкування, уміння невербального (виразом обличчя, позою, жестами) і вербального вступу в мовленнєвий контакт, розгортати, підтримувати його, логічно завершувати; уміння знаходити серед ровесників співрозмовника та пропонувати йому тему розмови, спрямовуючи її у потрібне русло і враховуючи власні й спільні з партнером інтереси, уміння організувати спілкування в спільних видах практичної діяльності. Дитина

досягає комунікативну мету завдяки використанню мовленнєвих форм, невербальних засобів, вміє встановлювати і підтримувати особистісні контакти, комунікативну взаємодію, мовленнєве спілкування.

Для *середнього рівня* характерний високий ступінь прояву більше половини показників (40 – 70%), а саме: виявляє недостатню мотивацію до спілкування англійською мовою, простежується вибірковий інтерес до запропонованих завдань, до невербальних засобів спілкування; сформовані часткові знання про правила мовленнєвого спілкування, знає 2-3 формули мовленнєвого етикету; частково розуміє значення невербальних засобів спілкування. Дитина не завжди може почати, підтримати, завершити спілкування, визначити емоційний і фізичний стан співрозмовника, вступити вербально або невербально в мовленнєвий контакт, розгорнути, підтримати та логічно завершити його; не завжди може знайти тему розмови з однолітками, дорослими та спрямувати її у потрібне русло з врахуванням власних і спільних з партнером інтересів. Дошкільник не завжди може досягнути комунікативну мету за допомогою використання мовленнєвих форм та невербальних засобів, вибірково встановлює і підтримує особистісні контакти, комунікативну взаємодію, мовленнєве спілкування.

Низький рівень характеризується мінімальним проявом визначених показників (менше 40%), а саме: відсутністю мотивації та інтересу до спілкування англійською мовою, несформованістю взагалі або наявністю фрагментарних знань про правила мовленнєвого спілкування, знає 1-2 формули мовленнєвого етикету; не розуміє значення невербальних засобів спілкування. Дитина не здатна починати, підтримувати, завершувати спілкування, визначати емоційний і фізичний стан співрозмовника, не може вступати в мовленнєві контакти, підтримувати та логічно завершувати його; не здатна знайти спільну тему для розмови з однолітками та спрямувати її у потрібне русло. Дитина не досягає комунікативної мети під час спілкування, не може встановити і підтримати особистісні контакти, комунікативну взаємодію, мовленнєве спілкування.

Для вивчення рівня сформованості англomовної комунікативної компетентності старших дошкільників за емоційно-мотиваційним критерієм ми провели з ними бесіду «Для чого люди спілкуються англійською мовою?», спостереження під час виконання завдань, на заняттях з англійської мови, дидактичну гру «Цікаво-нецікаво» (додаток В).

Дидактична гра «Цікаво-нецікаво» була спрямована на виявлення ступеню прояву інтересу до спілкування англійською мовою. Проаналізувавши відповіді дітей, ми дізналися, що вивчати та розмовляти англійською мовою цікаво для 48% дітей ЕГ та 52% – дошкільнят КГ («Наша мова інша, цікаво вивчити іншу мову, щоб поїхати в гості до англійців»), інтерес до життя дітей Англії, її традицій та звичаїв наявний у 44% вихованців ЕГ та 48% – дошкільників із КГ («Цікаво, коли там зустрічають новий рік?», «А новий рік вони зустрічають з ялинкою?, «Там Великдень відмічають?»). Слухати пояснення вчителя англійської мови цікаво 32% дошкільнят із ЕГ та 40% – із КГ («Щоб тебе зрозуміли, потрібно знати мову іншої країни»). Розмовляти з друзями, рідними про англійську мову подобається 40% дітей ЕГ та 44% – КГ. Не виявили інтересу до вивчення англійської мови 28% дітей ЕГ та 24% дошкільнят КГ («Я коли розповідаю про англійську мову, сам її краще розумію», «Хочу, навчити молодшу сестричку розмовляти англійською мовою, щоб було з ким вдома поспілкуватися»). Отже, ступінь прояву інтересу до спілкування англійською мовою у дітей експериментальної групи продемонструвало 52% дошкільників із контрольної групи (Микола К., Олена С., Світлана К. та ін.) та 48% дітей експериментальної групи (Ксенія Б., Варі К., Жені Ш. Колі М. та інші).

Бесіду «Для чого люди спілкуються англійською мовою» була проведена з метою виявлення ступеню прояву мотивації до англomовного спілкування. Із бесіди ми дізналися, що спілкуватися англійською мовою подобається 32% дітей ЕГ та 40% дошкільнят КГ. Демонструють оточуючим знання англійської мови 32% дітей ЕГ та 38% дошкільників із КГ. Діти привітаються та прощаються у дитячому садочку англійською мовою (hello, good morning,

good bye) , вдома у старших братів та сестер запитують «how do you do it?», називають домашніх улюбленців словами «cat», «dog» тощо. 36% дітей ЕГ та 40% дошкільнят із КГ розуміють, що в майбутньому їм потрібна буде англійська мова («Сьогодні всім потрібно вивчати англійську мову. В майбутньому у всіх професіях без неї важко буде працювати», «Я хочу бути перекладачем», «Хочу подорожувати, тому потрібно знати англійську мову»).

Отже, біля 40% дошкільнят мають позитивну мотивації до вивчення англійської мови.

Спостереження за дітьми експериментальної і контрольної груп були проведені з метою виявлення зацікавленості дитини в успішному виконанні завдання, інтересу до англійської мови. На заняття діти опановували лексичні ігри. Вихователь запропонував вихованцям гру «Кіт у мішку». Вихователь діставав іграшку із мішку і запитував у ведучого, який стояв спиною до нього, «'Is it a cat or a dog?», ведучий відповідав, решта дітей активно реагували на правильну чи неправильну відповідь. У грі частина дітей була активна, виявляла бажання бути ведучими, інша частина пасивно спостерігала за ходом гри. Коли педагог запропонував дошкільникам співвіднести назви тварин з їх зображенням на малюнках, ми помітили, що не всі діти почали виконувати завдання одразу Деякі старші дошкільники потребували нагадування. Були і такі дошкільнята, які так і не виконали завдання, їх увага була спрямована на розглядання картинок, англійські слова їх не цікавили. Ці ж діти потребували нагадування і допомоги при виконанні наших завдань. Таких дітей було виявлено біля 30%.

Кількісні показники рівнів сформованості комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм занесено до таблиці 2.1 і подано на діаграмі (рис. 2.1)

Таблиця 2.1.

Рівні сформованості комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм на констатувальному етапі дослідження

25 дітей	Достатній		Середній		Низький	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
ЕГ	6	28	10	40	9	36
КГ	7	32	11	44	7	28

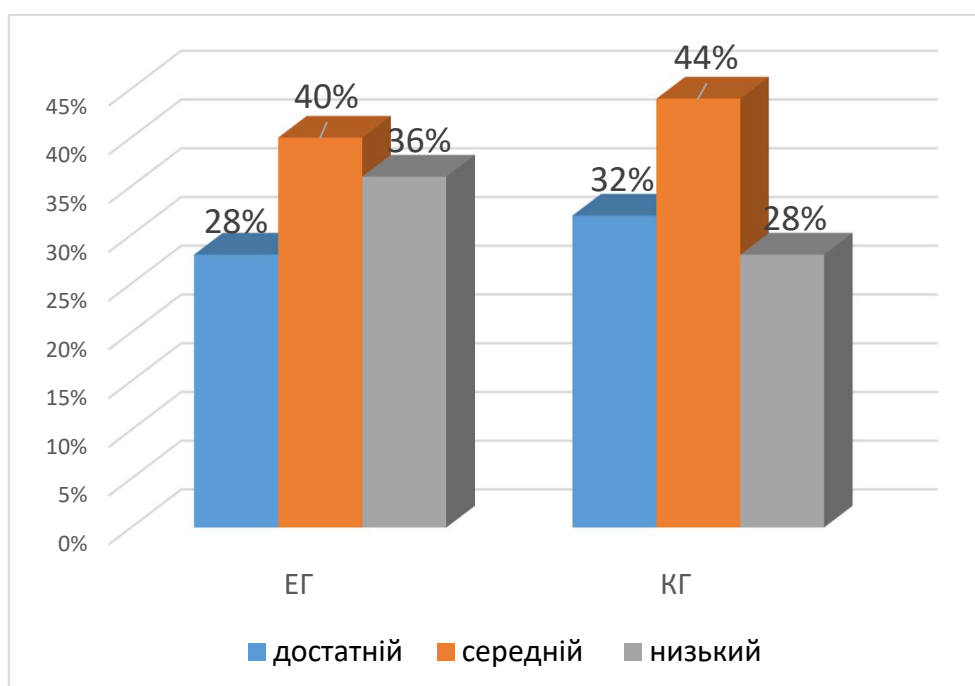

Рис. 2.1. Рівні сформованості комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм на констатувальному етапі дослідження

Дані таблиці 2.1. і діаграми, поданої на рис. 2.1. свідчать про те, що сформованість комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм знаходиться переважно на середньому рівні в обох групах (40% – ЕГ, 44% – КГ). Достатній рівень виявлений у 28% дошкільників ЕГ та 32% дітей КГ. На низькому рівні перебувають 36% дошкільнят експериментальної та 28% – контрольної групи. Як бачимо, рівні сформованості комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм в обох групах приблизно однаковий.

Проаналізуємо отримані результати діагностики за когнітивним критерієм. Діагностичний матеріал для виявлення рівня сформованості комунікативної компетентності за даним критерієм поданий у додатку Д.

Дидактична вправа «Визнач настрої» була проведена з метою виявлення знань дітей про емоційний і фізичний стан співрозмовника. Дошкільникам було пред'явлено низька картинок, на яких персонажі знаходилися у різному емоційному стані: задоволення, подиву, злості, хвастощі, образи. Діти повинні були відповісти на запитання: «Who is it? What is the mood of the character in the picture?». Біля 50% дошкільників ЕГ та КГ, в основному, дали правильні відповіді на поставлені запитання: «It's a boy he is crying», «it's a girl she is talking on the phone», «it's a boy He is angry». Діти потребували підказки про настрої Мікі Мауса. І настрої дівчинки, що розмовляє по телефону вони не визначили. Цих дітей ми віднесли до середнього рівня. Діти, яких ми віднесли до достатнього рівня правильно визначили настрої всіх персонажів, зокрема: «It's mickey mouse. He brags», «it's a girl She had a look of surprise on her face» (Лера Є., Олеся С., Поліна М. (ЕГ), Ксюша Б., Настя Т., Вероніка М., Маша С. (КГ)).

З метою виявлення знань дітей щодо правил мовленнєвого спілкування, про норми і правила мовленнєвого етикету ми провели з дітьми бесіду «Правила мовленнєвого етикету. Спілкування». Із аналізу відповідей на запитання ми встановили, що правильно розуміють поняття «комунікативна людина» 32% дітей ЕГ та 36% старших дошкільників КГ («Це людина, яка легко вступає у спілкування з іншою людиною, вона знає слова, з якими треба звертатися до людей, у яких різний настрої», «це люди, які можуть організувати спілкування, підтримати його, та ввічливо завершити»). Решта дітей не зовсім точно розуміють дане поняття («Це людина, яка може розмовляти з іншими людьми», «Людина, яка поважає інших, грамотно і ввічливо розмовляє на будь-яку тему». Таких дошкільників виявлено 48% та 52% в ЕГ та КГ відповідно. Решта дошкільнят ухилилося від відповіді на це запитання. Слова привітання (Good afternoon, hello) та прощання (Goodbye,

good night), подяки (thank you) знають усі дошкільнята. 80%, знають, що спілкуванню з дорослим або дитиною починають з привітання. Але, не всі діти знають, що спілкування починають зі звертання до співрозмовника, прохання починають зі слів *please*, Діти слабо ознайомлені з такими правилами мовленнєвого етикету: запрошення, згоди, незгоди, втішання, скарги тощо. Відсутність цих знань відобразиться на якості спілкування з дорослими або однолітками. Біля 48% дошкільників дали позитивну відповідь на запитання щодо врахування емоційного та фізичного стану співрозмовника («Якщо у мами поганий настрій, до неї краще не звертатися», «Якщо у бабусі головний біль, до неї краще не звертатися з проханням»).

Отже, вихованці в загальних рисах ознайомлені з правилами мовленнєвого спілкування, же про норми і правила мовленнєвого етикету. Для з'ясування знають чи ні діти формули мовленнєвого етикету, ми запропонували їм розв'язати низьку ситуаційних завдань. З першими ситуаційними завданнями дошкільники справились добре («please, give me bread», «sit down, please, I'll stand up», «help me please», «dear grandmother, I congratulate you on your birthday»). З останньою ситуаційною задачею діти самостійно маже не справилися. Вони потребували незначної допомоги дорослого. За всіма виконаними трьома завданнями, дошкільники продемонстрували середній рівень розвитку комунікативної компетентності за когнітивним критерієм (52%– ЕГ, 56% – КГ).

Кількісні показники рівнів сформованості комунікативної компетентності за когнітивним критерієм занесено до таблиці 2.2 та відображені на діаграмі (рис. 2.2)

Таблиця 2.2.

Рівні сформованості комунікативної компетентності за когнітивним критерієм на констатувальному етапі дослідження

25 дітей	Достатній		Середній		Низький	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
ЕГ	6	24	13	52	6	24
КГ	7	28	14	56	4	16

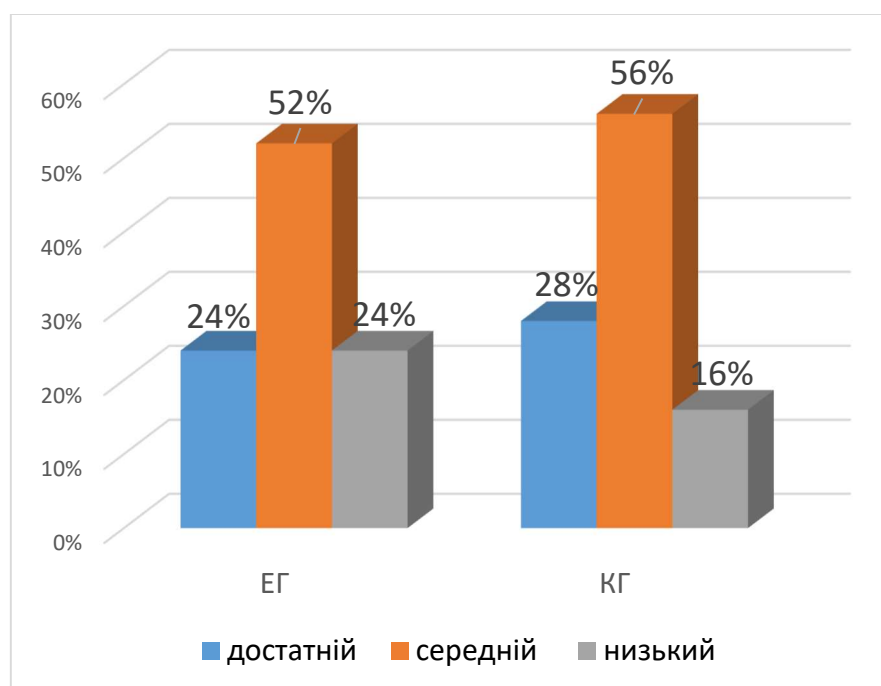

Рис. 2.2. Рівні сформованості комунікативної компетентності за когнітивним критерієм на констатувальному етапі дослідження

Як свідчать дані таблиці 2.2 та діаграми, поданої на рис. 2.2, сформованість комунікативної компетентності за даним критерієм також знаходиться на середньому рівні в експериментальній і в контрольній групах (52% – ЕГ, 56% – КГ). Достатнього рівня досягло 24% дітей ЕГ та 28% дошкільників із КГ. Низький рівень виявлений 24% дошкільнят експериментальної та 16% із контрольної групи. Як бачимо, рівні сформованості комунікативної компетентності за когнітивним критерієм в обох групах приблизно однакові.

Проаналізуємо отримані результати діагностики за діяльнісно-поведінковим критерієм. Діагностичний матеріал для виявлення рівня сформованості комунікативної компетентності за даним критерієм поданий у додатку Е.

Бесіду «Спілкування» ми провели з метою виявлення умінь дитини організовувати, підтримувати і завершувати спілкування, зокрема і уміння невербального спілкування. Дітям було поставлено декілька запитань, на які вони повинні були дати відповідь. У даному випадку було організовано спілкування дорослий – дитина. Проаналізуємо вміння дітей спілкуватися.

Можна зазначити, що всі діти експериментальної та контрольної груп привіталися, зокрема Філіпа Р. (КГ) та Саші П., Тані О. (ЕГ), яким потрібна була допомога. На друге запитання 28% дітей КГ та 24 % дошкільників ЕГ дали повну відповідь (відповіли і задали зустрічне запитання), 32% дітей ЕГ та 24% –КГ дали правильну відповідь, але не змогли задати зустрічне запитання. Відповіді 36% дітей ЕГ та КГ були невпевненими, боязкими, нерішучими. Вероніка М. (4%) взагалі не змогла дати відповідь на дане запитання, вона постійно відволікалася й неохоче йшла на контакт.

Третє запитання також не викликало особливих труднощів у дітей. Повну відповідь дало 32% (відповіли на запитання і задали зустрічне запитання). 24% дошкільнят не задали зустрічного запитання. Виявилися діти, які відмовилися відповідати (16% – ЕГ, 12% –КГ). З четвертого по одинадцяте запитання викликали у дітей обох груп труднощі, які були пов'язані з тим, що не всі діти знають переклад англійських слів, граматичну структуру речення. Відповіді дошкільники давали за допомогою експериментатора. З останнім запитанням всі діти справилися.

Отже, результати бесіди показали, що лише 16% дошкільнят із ЕГ та 20% – із КГ можуть на достатньому рівні організувати його, підтримувати зустрічними запитаннями, і завершувати наприкінці бесіди. Більше половини дітей ЕГ та КГ (відповідно 52% та 56%) здатні дати коротку відповідь без зустрічного запитання, тобто порушується структура спілкування.

Наступна діагностична методика «Спілкування в спільних видах практичної діяльності» проведена з метою виявлення вмінь дошкільників організувати спілкування в спільних видах практичної діяльності. Ми запропонували організувати спілкування під час нетрадиційного малювання на занятті з образотворчої діяльності. Ця робота також викликала певні труднощі у дошкільням, вони звертались за допомогою до вихователя або до нас. У запитаннях більшості дітей спостерігались помилки у побудові речення, збіднений словниковий запас змушував дітей звертатися за допомогою до експериментатора (48% ЕГ, 44% – КГ). Діти, яких ми віднесли до достатнього рівня (20% – ЕГ, та 28% – КГ), склали коротенькі діалоги з дотриманням мовленнєвого етикету:

- Olenko, please give me green paint, mine has run out.
- What are you drawing?
- Green grass and trees
- take it please.
- Then you'll let me finish.
- Thanks, Nataalka.

Таких дітей

Решта дітей намагалися скласти діалоги на рівні окремих слів (дай мені pencil, дай red олівець).

Отже, вміння дітей організувати спілкування в процесі спільних видів діяльності знаходиться переважно на середньому рівні (44% – ЕГ, 48% – КГ).

Діагностична методика «Спілкування з другом» була проведена з метою виявлення вміння дитини досягати комунікативної мети завдяки використанню мовленнєвих форм. Ми запропонували дитині організувати діалог з другом на тему «Мій улюблений мультфільм». Наприкінці спілкування дошкільнику потрібно було з'ясувати які мультфільми любить дивитися його друг. На достатньому рівні спілкування організувало лише 12% дошкільників із ЕГ та 16% – із КГ. В їх діалогах було привітання, наприкінці прощання. Hello! What are you doing?

I watch cartoons.

Which?

My favorite: about the Straw Bull. do you like them

I also like to watch cartoons. I like the cartoon Mr. Kotsii. It should start now.

Goodbye.

Goodbye.

Діти, яких ми віднесли до середнього рівня одразу починали діалог з головного питання «What cartoons do you like?», наприкінці діалогу забували попрощатися. Самостійно виправляли свої помилки після нашого зауваження. Таких дітей виявлено 48% в ЕГ та 52% – в КГ.

Отже, складання діалогів дається дітям складніше, вони порушують структуру спілкування, у них збіднений словниковий запас.

Останнім завданням діяльнісно-поведінкового критерію було організувати сюжетно-рольову гру «Зоопарк». Метою завдання було виявлення вмінь дошкільників встановлювати і підтримувати особистісні контакти, комунікативну взаємодію, мовленнєве спілкування.

Виконання даного завдання показало, що діти здатні самостійно розподілити роли, придумати сюжет гри, але реалізувати його англійською мовою їм було дуже важко. Головна причина – невеликий словниковий лексичний запас, недосконале знання граматичної побудови речення. Це породжувало невпевненість в діях, у собі. Виконуючи завдання, діти з високим рівнем склали такі діалоги:

Good afternoon. We have brought animals to you.

And which one? Bear lion, monkey. Show me where to put them

We have already prepared cages for them.

Thanks.

Who else would you like to bring?

tiger, wolf, fox.

OK. Goodbye

Отже, виконання діагностичних завдань з діяльнісно-поведінкового критерію показало, що організувати спілкування, підтримувати його, завершувати його старшим дошкільникам важко. Причиною того є обмежений словниковий запас, недостатні знання граматичної побудови речення.

Кількісні показники рівнів сформованості комунікативної компетентності за діяльнісно-поведінковим критерієм занесено до таблиці 2.3 і подано на діаграмі (рис. 2.3)

Таблиця 2.3.

Рівні сформованості комунікативної компетентності за діяльнісно-поведінковим критерієм на констатувальному етапі дослідження

25 дітей	Достатній		Середній		Низький	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
ЕГ	3	12	12	48	10	40
КГ	4	16	13	52	8	32

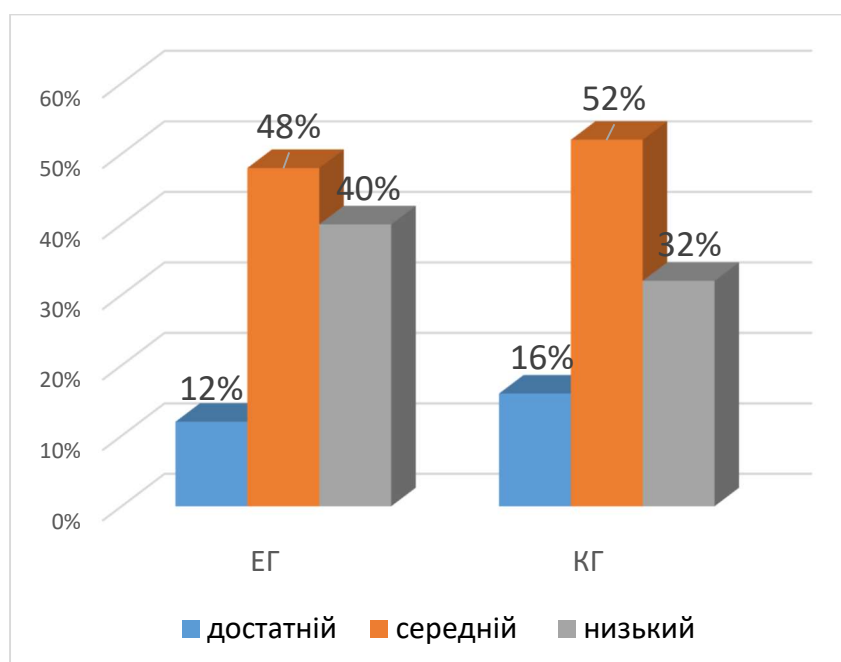

Рис. 2.3. Рівні сформованості комунікативної компетентності за діяльнісно-поведінковим критерієм на констатувальному етапі дослідження

Як свідчать дані таблиці 2.3 та діаграми, поданої на рис. 2.3, сформованість комунікативної компетентності за даним критерієм також знаходиться на середньому рівні в експериментальній і в контрольній групах (48% – ЕГ, 52% – КГ). Достатнього рівня досягло лише 12% дітей експериментальної та 16% дошкільнят із контрольної групи. Низький рівень виявлений 40% дошкільників із експериментальної та 32% – із контрольної групи.

Отже, за результатами проведеного констатувального етапу дослідження виявлено, що сформованість комунікативної компетентності за всіма критеріями знаходиться на середньому рівні (від 40% до 52%). На достатньому рівні перебуває від 12% до 28%, низький рівень лежить у проміжку від 16% до 40%. Найбільші труднощі у старших дошкільників виникли при виконанні організації спілкування у грі. Результати констатувального етапу дослідження дають підстави для проведення з дітьми експериментальної групи формувального етапу дослідження, метою якого є підвищення рівня сформованості комунікативної компетентності засобом сюжетно-рольової гри.

2.2. Система роботи з формування англомовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобом сюжетно-рольової гри

Із метою підвищення рівня сформованості комунікативної компетентності дітей експериментальної групи засобом сюжетно-рольової гри ми розробили систему роботи, яку впроваджували протягом формувального етапу експерименту.

Ми підібрали низку сюжетно-рольових ігор, які використовували у навчальній діяльності дітей експериментальної групи. Для зацікавленості дітей англійською мовою, спочатку ми проводили ігри та ігрові вправи рецептивні, потім, рецептивно-репродуктивні, репродуктивні і продуктивні.

Протягом тижня ми проводили чотири заняття тривалістю 15-20 хвилин. Типи проводимих занять з розвитку комунікативної компетентності подані у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4.

Типи занять з розвитку комунікативної компетентності

1 заняття	2 заняття	3 заняття	4 заняття
Введення нового матеріалу	Тренування у спілкуванні	Тренування у спілкуванні	Практика у спілкуванні

На першому занятті, метою якого було введення нових знань, формування рецептивних та репродуктивних навичок. ми виділяли три етапи подачі нового матеріалу:

– На першому етапі діти уважно слухати мову педагога і намагались зрозуміти його, але новий матеріал за педагогом не повторювався. Своє пояснення педагог супроводжував жестами, мімікою, змінював тембр голосу, використовував демонстрації, перекладав англомовний матеріал на рідну мову.

- Для максимального забезпечення мимовільного запам'ятовування нового матеріалу ми використовували такі методи та прийоми:
- Проговорювання з різною гучністю: спочатку тихо (щоб діти краще вслухувались), потім нормально і, нарешті, голосно – щоб діти краще запам'ятали матеріал.
- Ритмічне проговорювання у різному темпі: спочатку повільне – для кращого розуміння, потім нормально і швидко – закріплення нового матеріалу.
- Повторення слова, фрази, речення, супроводжуючи його ритмічним прохлопуванням, тупанням, кружлянням.
- Проспівання фрази.
- Проговорювання із різною емоційною інтонацією (радісно, засмучено, здивовано).

– Проговорювання з асоціативними опорами.

Третій етап («музичний сеанс» або «сеанс сну») проводили на фоні спокійної музики або у повній тиші. Дітям ще раз читали текст заняття.

Так на першому занятті (додаток Ж) введення нового матеріалу ми почали з формування мовних (фонетичних, лексичних, граматичних) навичок. Фонетичним матеріалом слугували звуки [g, r, d, d?, p, t, k, i:, ?, ?:, ?, au], лексичним: назви тварин (a frog, a fox, a bear, a fish), кольорів (green, yellow, brown, red), рухів: jump, run, walk, swim. Граматичним матеріалом були структури з модальним дієсловом *can* (What can you do? – I can run).

Для введення нового матеріалу ми використали рольову гру «Цирк»: діти потрапили до іграшкового цирку. Їх завдання було: уважно слухати, сприймати й осмислювати новий матеріал. На першому занятті при організації гри ми були і сценаристом, і режисером, і декоратором, і актором тощо. Для подачі матеріалу ми використовували репродуктивні вправи: «Who are you? What can you do?». Наприклад:

1. Who are you?

What can you do?

I am a frog.

I am green.

I can jump.

З метою формування лексичних репродуктивних навичок ми використали лексичну рольову гру «Зоопарк» з участю казкових звірів, «Казкова квіточка». Для формування граматичних репродуктивних навичок були використані рухлива гра «Шеренги» та рольову гру «Ми – спортсмени».

На другому і третьому заняттях (додаток К) діти тренувалися у спілкуванні, засвоювали матеріал, поданий на першому занятті. На цих заняттях використовували рольові ігри рецептивно-репродуктивного характеру. Заняття, звичайно, починали з ігрової фонетичної зарядки, на якій діти виконували ролі звірів і тренувалися у вимовленні звуків. З метою формування рецептивних лексичних навичок ми використали рольову гру «Зоопарк», у

ході якій дошкільнята закріплювали назви диких тварин. Рольову гру «Ми – спортсмені» ми використали для закріплення дітьми наказових речень зі словами «Jump!», «Run!», «Walk!», «Swim!». Рольова гра «Казковий магазин» допомогла сформувати у дошкільнят лексичні рецептивні навички. Діти виконували роль продавця, педагог – покупець. У граматичні вправі «Чарівне дзеркало» дошкільнята, виконуючи роль артистів і чарівного дзеркала, вправлялися у формуванні граматичних репродуктивних навичок.

На третьому занятті ми формували у дошкільників рецептивні, репродуктивні та продуктивні мовні (фонетичні, лексичні, граматичні) навички й мовленнєві вміння з використанням рецептивно-продуктивних ігор. Діти виконували роль ведмедика, лисички, закріплюючи звуки [i: i: i: i:], [ae ae ae ae], грали у рольову гру «Казковий магазин»: одна дитина виконувала роль покупця, інша – продавця, тобто ми ускладнили правила гри, яку проводили на другому занятті.

На четвертому занятті дошкільники у практичному застосуванні набутих нових знань. На початку заняттями ми нагадували їм вивчений матеріал у мовних вправах, які проходили у формі рольової гри «Відгадай», «У цирку».

Потім усе заняття будувалося у вигляді сюжетно-рольової гри «Зоопарк», де діти проявляли на практиці свої знання. Коли діти стомлювалися, під ритмічну музику ми проводили фізкультпаузу.

Англомовна комунікативна компетентність формується поступово. Знання, навички і вміння щодо спілкування англійською мовою ми формували в межах однієї підтем («Тварини і птахи», «Animals and birds»), з використанням лексичних, фонетичних, граматичних ігрових вправ, які подавали англомовний матеріал від простого до складного. Кожна вправа, яка була включена у рольову гру, мала свою мету, зміст, методику проведення, займала чітко визначене місце у структурі заняття.

На першому занятті ми вводили новий матеріал (додаток Р). Речення англійською мовою повторювалися тричі, переклад звучав один раз. В зміст

заняття включили фонетичні, лексичні, граматичні вправи, сюжетно-рольові ігри «Цирк», «Зоопарк». Перед початком гри ми, демонструючи наочність, разом з дітьми три-п'ять разів повторювали кожну лексичну одиницю.

На останньому занятті дошкільники проводили сюжетно-рольові ігри. Ігри ми добирали таким чином, щоб діти продовжували грати в них і після заняття: «Зоопарк. Zoo», «Цирк. Circus», «Лікарня. Hospital», «Школа. School», «Сім'я. Family», «День народження. Birthday» та інші.

Сюжетно-рольові ігри для заняття ми вибирали такі, щоб вони були цікаві для вихованців, щоб у них з'явилося бажання грати у них; продумували, що треба зробити, щоб зацікавити дошкільників грою; які ігрові прийоми будемо застосовувати для введення нових лексико-граматичних структур, фонетичного та мовленнєвого матеріалу, для його вивчення та закріплення. Також необхідно було передбачити які навички і уміння треба відпрацювати, якими вправами, в якій послідовності їх використовувати. Вправи, звичайно, включали в рольову гру для формувати англомовних навичок і умінь. Важливо, щоб діти не лише імітували почуте, а робили мислительні зусилля, що, у свою чергу, буде сприяти формуванню англомовної комунікативної компетентності. Важливу роль у цьому процесі відіграє систематичність та регулярність використання сюжетно-рольових ігор.

Для формування англомовної комунікативної компетентності ми проводили сюжетно-рольові ігри не лише на заняттях, а й у самостійній художній діяльності. Наприклад, ми розіграли з дітьми експериментальної групи сюжетну гру «Пропала дівчинка» (додаток Н2). Спочатку діти повторили англійською мовою слова: донька – *doughter*, шукати – *to find*, обличчя – *face*, кругле – *round*, овальне – *oval*, очі – *eyes*, волосся – *hair*, маленька – *little*, велика – *big*, плаття – *dress*, туфлі – *shoes*. Потім розбили дітей по парах і запропонували їм скласти діалог по пошуку доньки, яка загубилась у великому магазині. Діалог розповідали двоє дітей, решта – уважно слухали і могли прийти на допомогу, якщо виникали труднощі у розповідаючих.

Олена Т.: Help us to find our doughter? Please.

Настя К.: What is your daughter name?

Олена Т.: Her name is Sveta.

Настя К.: How old is she?

Олена Т.: She is four.

Настя К.: Is her face oval or round?

Олена Т.: Her face is oval. Itc.

Настя К.: Okay. We will help you.

Якщо дівчинки затруднялися в побудові речення, ми просили сказати його українською мовою, а потім зверталися за допомогою до дітей: «Who will help answer Ann?». Маша Д. «I can. Her face is oval».

Під час проведення самостійної художньої діяльності ми організували і провели гру «День народження» (додаток Н). У ході гри діти засвоюють нові лексичні одиниці, вправляються у фонетиці, закріплюють граматичні структури.

Сподобалась дошкільникам і гра «Гість із Англії» (додаток М), проведеного з метою формування вмінь дошкільників сприймати на слух і розуміти англійські висловлення, будувати прості речення, збагачуючи активний словниковий запас дітей. На занятті дошкільнята закріпили вживання слів з теми: «Привітання», «Знайомство», «Тварини», «Кольори», «Сім'я», «Фрукти та овочі», «Одяг», «Рахунок до 10». На початку заняття педагог англійською мовою привітав дітей, що сприяло закріпленню мовленнєвого етикету дошкільниками (good morning! I am glad to see you). На занятті ми використали фрагменти сюжетно-рольової гри «Сім'я. Family»: діти прали на іграшкової пральній машині після наших слів ««wash the sweater, wash the cap..»; «Накриємо на стіл. Let's cover the table», в який дошкільники накривають на стіл продукти харчування: хліб, цукерка, ковбаса, печиво, тарілка з кашею, сир, морозиво, торт, називаючи їх англійською мовою. У пальчиковій грі «Finger family» діти розподіляють ролі (батька, мати, сестра, брат, бабуся, дідусь) і розповідають про свої обов'язки вдома. Наприклад,

mother: I raise children, cook food; father: I earn money, I do hard work at home.
brother: I study at school.

Дітям подобалось проводити сюжетно-рольові ігри під час самостійної діяльності. Вони з задоволенням допомагали готувати декорації, маски, костюми для проведення гри. При розподілі ролей ми віддавали перевагу дітям, вони самі вибирали роли. У процесі проведення гри ми намагалися не втручатися в її хід. Якщо дитина випробувала труднощі, ми самі вступали в гру і підтримували дитину у виконанні її ролі. Так діти з нашою допомогою інсценізували казку «Рукавичка» (додаток Н), яка розширила їх словниковий запас, поповнила новими лексичними одиницями, закріпила навички спілкування. Дошкільники люблять грати у сюжетно-рольову гру «Магазин». У додатку Н1 ми пропонуємо декілька варіантів цієї гри.

Активність дітей на заняттях була високою. Особу увагу ми приділяли дітям з низьким рівнем сформованості комунікативної компетентності, намагаючись залучити їх до спілкування. Ми помітили, що навички спілкування у дітей покращувалися з кожним днем. Спілкування їх становилося більш повільним, словник збагатився новими словами, зверненнями.

Після проведення системи роботи з формування комунікативної компетентності ми провели контрольний етап експерименту.

2.3. Аналіз ефективності впровадженої системи роботи з розвитку комунікативної компетентності засобом сюжетно-рольової гри

Метою контрольного етапу експерименту було виявлення ефективності впровадження системи роботи з розвитку англійської комунікативної компетентності старших дошкільників засобом сюжетно-рольової гри.

На контрольному етапі експерименту треба було вирішити такі завдання:

- провести повторне анкетування вихователів;
- виявити рівні сформованості комунікативної компетентності за критеріями, показниками, методиками констатувального етапу;

- порівняти результати двох етапів, простежити динаміку змін у рівнях сформованості комунікативної компетентності за обраними критеріями;
- за результатами дослідження надати рекомендації вихователям щодо формування комунікативної компетентності старших дошкільників засобом сюжетно-рольової гри..

Першим кроком контрольного етапу було повторне анкетування вихователів з метою з'ясування їх готовності формувати англomовну комунікативну компетентність старших дошкільників засобом сюжетно-рольової гри. Анкетування дало нам змогу визначити як змінився рівень їх знань щодо засобів формування англomовної комунікативної компетентності старших дошкільників. Проаналізуємо відповіді вихователів.

Аналізуючи відповіді вихователів на питання, що стосувалося методів та прийомів формування англomовної комунікативної компетентності, ми відмітили, що з цією метою використовувати сюжетно-рольові ігри стало на 30% педагогів більше порівняно з констатувальним етапом експерименту. Найчастіше із форм, що використовують вихователі з метою формування англomовної комунікативної компетентності дошкільників, найбільш поширеними залишилися групові та фронтальні. На 10% більше вихователів стало надавати перевагу груповим формам роботи: ігрову діяльність організують невеличкими групами для формування і закріплення навиків спілкування.

Вихователі відмітили значне підвищення рівня сформованості англomовної комунікативної компетентності дітей експериментальної групи, оцінили його як достатній, оскільки вихованці стали повільніше вступати у спілкування, мовлення їх стало більш грамотно, чітко; в той час як у дітей контрольної групи рівень комунікативної компетентності підвищився несуттєво і залишився на середньому рівні, в групі залишились дошкільники, які не навчилися вступати в спілкування та підтримувати його, активний словниковий запас їх збільшився не на багато, у побудові граматичних структур часто роблять помилки.

Отже, повторне анкетування педагогів засвідчило, що збільшилась на 30% кількість вихователів, які систематично використовують сюжетно-рольову гру у процесі формування англомовної комунікативної компетентності старших дошкільників

Другим кроком контрольного етапу був повторний аналіз планів роботи вихователів показав, що заняття з формування англомовної комунікативної компетентності старших дошкільників засобом сюжетно-рольових ігор стали плануватися більш систематично: двічі на тиждень поряд з використанням дидактичних ігор, лексичних, фонетичних, граматичних вправ, для навчання граматичної структури мови, збагачення активного словника дітей новими лексичними одиницями. Вихователі додатково включили в плани проведення тижня англійської мови (один раз у квартал). Англомовну комунікативну компетентність вихователі формують не лише на заняттях, але й в режимних моментах, самостійній діяльності. Кількість запланованих дидактичних ігор збільшилась до 4-5 на день.

При повторному огляді предметно-просторого середовища групи ми помітили, що в групі збільшилась ігрова зона, яка поповнилась новими іграшками: сенсорною лялькою, одягом для них, конструкторами – для організації сюжетних ігор з побудованими конструкціями. На основі повторного анкетування вихователів і їх планів, можна зробити висновок про те, що робота з формування англомовної комунікативної компетентності дітей в ЗДО здійснюється на належному рівні, з цією метою вихователі стали систематично використовувати сюжетно-рольові ігри.

Наступним кроком контрольного етапу експерименту було повторне діагностування дошкільників, яке проводилося за критеріями, показниками та методиками, розробленими на констатувальному етапі дослідження.

З метою виявлення рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм ми повторно провели з дітьми бесіду «Для чого люди спілкуються англійською мовою?».

спостереження під час виконання завдань, на заняттях з англійської мови, дидактичну гру «Цікаво-нецікаво» (додаток В).

Дидактична гра «Цікаво-нецікаво» була спрямована на виявлення змін, які відбулися за час проведення формувального етапу у ступені прояву інтересу дітей до спілкування англійською мовою. Проаналізувавши відповіді дошкільників, ми встановили, що кількість дітей, яким цікаво вивчати та розмовляти англійською мовою, збільшилась в експериментальній групі до 60%, в контрольній до 56% («Англійську мову треба знати, нею користуються на великих заводах, розмовляють у Європі» – Карина Г.), інтерес до життя дітей дошкільного віку в Англії, традицій та звичаїв країни у дітей ЕГ збільшився до 56% , в КГ – до 52%. Дошкільників цікавили традиції англійців зустрічати новий рік, відпочивати, святкувати церковні свята: «Мне цікаво як в Англії зустрічають Новий рік, чи є у них сніг?», «Як святкують Різдво?» (Артем К., Сніжана В., Олег К.). Розповідь вихователя про Англію та її мешканців цікавлять вже 48% дошкільнят із ЕГ та 44% – із КГ («Мені цікаво як в Англії живуть діти мого віку» – Кирило Ш.)). Збільшилась і кількість бажаючих розмовляти з друзями, рідними про англійську мову в ЕГ до 56% дітей КГ– до та 48% . Зменшилась, в порівнянні з констатувальним етапом, кількість дітей, які не виявляють інтерес до вивчення англійської мови в ЕГ до 16% , в КГ – до 20%. Олесю М. , Сашу К., Владу К., Наталку Ш. зацікавила англійська мова, тому, що вони хочуть поїхати в Англію поглядіти її історичні міста. Отже, ступінь прояву інтересу до спілкування англійською мовою у дітей експериментальної групи збільшилась до 60% в ЕГ та 56% – в КГ.

Повторно проведена бесіда «Для чого люди спілкуються англійською мовою» показала, що у дітей ЕГ суттєво збільшився ступень прояву мотивації до вивчення елементарних правил англомовного спілкування. Із повторної бесіди ми дізналися, що спілкуватися англійською мовою подобається 44% дошкільнят ЕГ та 40% вихованців КГ. Збільшилась до 48% в ЕГ та до 42% в КГ кількість дітей, які демонструють рідним, друзям свої знання англійської мови. Збільшилась кількість дітей, які привітаються та прощаються у

дитячому садочку англійською мовою (hello, good morning, good bye) , вдома намагаються поспілкуватися зі старшими на повсякденні теми : «how do you do it?», звертаються до домашніх улюбленців словами «cat», «dog» тощо.

Отже, біля 50% дошкільнят мають позитивну мотивації до вивчення англійської мови.

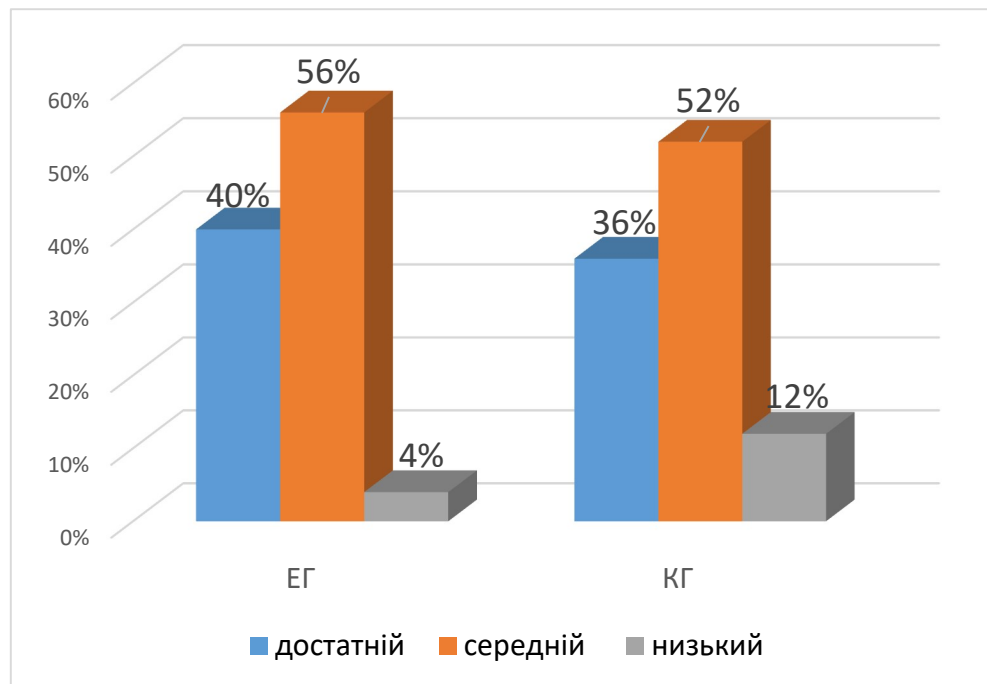
Повторне спостереження за дітьми експериментальної і контрольної груп показало, що збільшилась кількість дітей, які старанно відносяться до виконання завдання, отриманого від вихователя (Микола Б., Артем С., Василь М. Арина Т. та ін.) Змінилась у кращій бік і активність дошкільнят, особливо в ігровій діяльності. Але залишилися діти, які потребували нагадування в процесі навчальної або трудової діяльності. У контрольній групі залишилися діти, які не виконали завдання, їх увага була розсіяна, вони розглядали картинки, англійські слова їх не цікавили. Ці ж діти потребували нагадування і допомоги при виконанні наших завдань. Таких дітей було виявлено біля 12%.

Кількісні показники рівнів сформованості комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм на контрольному етапі занесено до таблиці 2.5 і подано на діаграмі (рис. 2.4)

Таблиця 2.5.

Рівні сформованості комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм на контрольному етапі дослідження

25 дітей	Достатній		Середній		Низький	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
ЕГ	6	40	13	56	1	4
КГ	7	36	11	52	3	12

Рис. 2.4. Рівні сформованості комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм на контрольному етапі дослідження

Аналіз даних, представлених в таблиці 2.5. і діаграми, поданої на рис. 2.4. свідчать про те, що сформованість комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним залишилась на середньому рівні в обох групах (56% – ЕГ, 52% – КГ). Достатній рівень збільшився до 40% в ЕГ та до 36% – в КГ. На низькому рівні залишилося 4% дітей із експериментальної та 12% – із контрольної групи. Як бачимо, позитивні зміни у рівнях сформованості комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм відбулися в обох групах.

Проаналізуємо результати, отримані при повторній діагностики за когнітивним критерієм. Дидактичну вправу «Визнач настроїв» повторно провели з метою виявлення змін у знаннях дітей про емоційний і фізичний стан співрозмовника. Повторна діагностика показала, що діти як ЕГ так і КГ в основному, дали правильні відповіді на поставлені запитання: «It's a boy he is crying», «it's a girl she is talking on the phone, she is surprised», «it's a boy He is angry». У контрольній групі залишилися діти, які не визначили настроїв Мікі Мауса. «It's mickey mouse. He brags» (Вероніка М., Маша С. (КГ)).

З метою виявлення як змінилися знання дошкільників щодо правил мовленнєвого спілкування, про норм і правил мовленнєвого етикету ми повторно провели з дітьми бесіду «Правила мовленнєвого етикету. Спілкування». Із аналізу відповідей дошкільників ми дізналися, що збільшилась кількість дітей, які правильно розуміють поняття «комунікативна людини» до 52% в ЕГ та 44% – в КГ («Це людина, яка добре володіє мовленням, завдяки якому швидко вступає в контакти з іншими людьми. Вона дотримується етичних і моральних норм, може підтримати будь-яку тему», «це людина, яка легко вступає в контакти з людьми, спілкується з ними, підтримує тему спілкування, вміє його ввічливо завершити»). У КГ залишилися діти, які не точно розуміють дане поняття («Це людина, яка багато говорить», «Людина, яка вміє вислухати іншу людину»). Збільшилась кількість дітей, які стали знають достатню кількість ввічливих, вони знають як привітатися, прощатися, звертатися проханням, просити пробачення тощо. Збільшилась кількість дошкільників, які починають звертання до співрозмовника або прохання зі слів *please*, Діти ЕГ виявили знання таких правил мовленнєвого етикету як запрошення, згоди, незгоди, втішання, скарги тощо. Вони знають, що недотримання правил мовленнєвого етикету відобразиться на якості спілкування з дорослими або однолітками. Збільшилась до 60% кількість дошкільників, які розуміють вплив емоційного та фізичного стану на спілкування («Коли у мами болить голова, їй важко будь з ким розмовляти», «Якщо дідусь сердиться, з ним неможливо розмовляти»).

Отже, кількість вихованців, які в загальних рисах ознайомлені з правилами мовленнєвого спілкування, про норми і правила мовленнєвого етикету збільшилась на 24%. Для з'ясування як змінилися знання дітей формул мовленнєвого етикету, ми запропонували їм розв'язати низьку ситуаційних завдань. На контрольному етапі всі діти успішно розв'язали запропоновані завдання. З першими ситуаційними завданнями дошкільники справились добре («please, give me bread», «sit down, please, I'll stand up», «help me please»,

«dear grandmother, I congratulate you on your birthday», «Hello, Serhiyka! What's up?»,» Maria Petrovna, accept flowers from me».

За всіма виконаними трьома завданнями, дошкільники продемонстрували середній рівень розвитку комунікативної компетентності за когнітивним критерієм (64%– ЕГ, 60% – КГ).

Кількісні показники рівнів сформованості комунікативної компетентності за когнітивним критерієм занесено до таблиці 2.6 та відображені на діаграмі (рис. 2.5)

Таблиця 2.6.

Рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності за когнітивним критерієм на контрольному етапі дослідження

25 дітей	Достатній		Середній		Низький	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
ЕГ	9	36	16	64	-	-
КГ	8	32	15	60	2	8

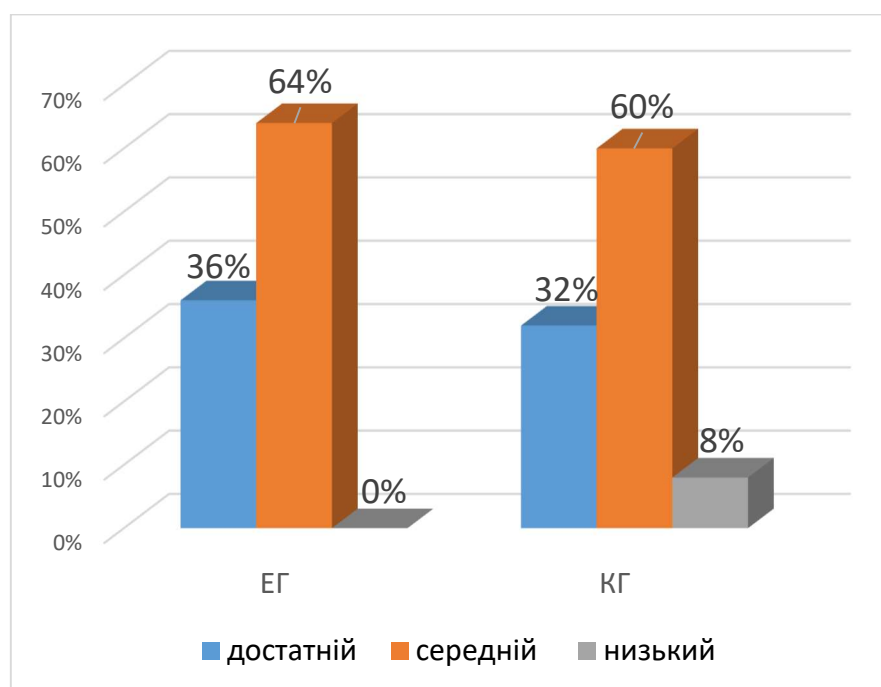

Рис. 2.5. Рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності за когнітивним критерієм на контрольному етапі дослідження

Як свідчать дані таблиці 2.6 та діаграми, поданої на рис. 2.5, сформованість англомовної комунікативної компетентності за даним критерієм також залишилася на середньому рівні в обох групах (64% – ЕГ, 60% – КГ). Достатній рівень досяг до 64% в ЕГ та 60% – в КГ. Низький рівень знизився до 0% в ЕГ та до 8% – в КГ групі. Як бачимо, рівні сформованості комунікативної компетентності за когнітивним критерієм також залишилися на середньому рівні.

Проаналізуємо результати повторної діагностики за діяльнісно-поведінковим критерієм. Повторно бесіду «Спілкування» ми провели з метою виявлення як змінилися уміння дитини організовувати, підтримувати і завершувати спілкування, зокрема і уміння невербального спілкування. Дітям було поставлено завдання, згідно з яким їм потрібно було відповісти на поставлене запитання і задати зустрічне запитання. Проаналізуємо вміння дітей спілкуватися.

Всі діти експериментальної та контрольної груп можуть привітатися, зокрема Філіпа Р. (КГ), який потребував нагадування. На друге запитання 36% дітей КГ та 28 % дошкільників ЕГ дали повну відповідь, тобто відповіли і задали зустрічне запитання, 36% дітей ЕГ та 28% – КГ дали правильну відповідь, без зустрічного запитання. Відповіді дітей ЕГ були впевненими на відміну від відповідей дошкільників КГ, у них простежувалися невпевненість, боязкість, нерішучість. Вероніка М. (4%) так і не навчилася бути уважною під час проведення заняття, вона постійно відволікалася й неохоче йшла на контакт.

Третє запитання також не викликало особливих труднощів у дітей. Повну відповідь дало 60% (відповіли на запитання і задали зустрічне запитання). 12% дошкільнят не змогли задати зустрічного запитання. З четвертого по одинадцяте запитання викликали незначні труднощі у дітей контрольного класу, діти ж ЕГ з завданням впоралися успішно. Отже, результати бесіди показали, що 56% дошкільнят із ЕГ та 40% – із КГ можуть на достатньому рівні організувати його, підтримувати зустрічними

запитаннями, і завершувати наприкінці бесіди. Решта дітей ЕГ навчилися добре давати коротку відповідь і випробували незначні труднощі при побудові зустрічного запитання, тобто спілкування відбувалося повільніше. Діти контрольної групи випробували значні труднощі при побудові зустрічних запитань, тобто спілкування порушувалося.

Наступною діагностичною методикою «Спілкування в спільних видах практичної діяльності» ми виявили як змінилися вміння дітей організовувати спілкування в спільних видах практичної діяльності. Спостереження за дітьми показало, що при звертанні діти ЕГ дотримувалися правил мовленнєвого етикету, граматична побудова речень була чіткою, грамотною на відміну від дітей контрольної групи.

Sasha, please give me a yellow pencil

And where is yours?

Mine broke, and I want to paint a little sun.

Take my pencil, I don't need it yet

Thanks

У контрольній групі діалоги складали одним-двома реченнями (I need a red pencil; Do you have any yellow paint left?).

Отже, вміння дітей організовувати спілкування в процесі спільних видів діяльності у дітей ЕГ змінилося у кращий бік, у дітей КГ помітно незначне покращення.

Діагностична методика «Спілкування з другом» допомогла нам виявити як змінилися вміння дітей досягати комунікативної мети завдяки використанню мовленнєвих форм. Перед дітьми поставили завдання організувати діалог з другом і з'ясувати який у нього улюблений мультфільм. Наприкінці спілкування дитина повинна була з'ясувати які мультфільми любить дивитися його співрозмовник. Діти ЕГ успішно справилися із завданням. Вони швидко організували свої діалоги. Як приклад, наводимо, як приклад, один із них:

Hello! Why are you so sad?

My sister didn't let me watch an interesting cartoon.

What kind?

About Shrek

What is your favorite cartoon?

So.

And what other cartoons do you like?

I like to watch educational cartoons "Aunt Owl's Lessons"

Goodbye.

Отже, вміння дітей ЕГ досягати мети у спілкуванні покращилися, у дошкільників КГ залишилися без змін. 32% дітей ЕГ та в ЕГ та 56% дошкільників КГ потребували незначної допомоги з боку експериментатора. Після незначної допомоги вони самостійно справлялися з завданням. .

Отже, діти ЕГ придбали вміння складати діалоги грамотно, чітко, без порушень граматичної структури. Дітям КГ складання діалогів дається складніше, вони порушують структуру спілкування, мають невеликий активний словник.

Останнє завдання діяльнісно-поведінкового критерію – організація сюжетно-рольової гри «Зоопарк», виявила як змінилися вміння дітей встановлювати і підтримувати особистісні контакти, комунікативну взаємодію, мовленнєве спілкування.

Аналіз виконання даного завдання показав, що у дітей ЕГ краще сформовані здібності до організації комунікативної взаємодії під час розподілу ролей, складання та реалізації сюжету завдяки збільшенню лексичного запасу активного і пасивного словників. Їх дії були впевненими, самостійними. Наводимо приклад спілкування дітей під час організації ігрової діяльності:

Good morning! I brought new animals to your zoo.

Which ones exactly?

Polar bear, fox, giraffe.

And how do these animals behave?

the bear sleeps all the time, the fox wants to run away, and the giraffe inspects the territory where he was brought. You have cages for them.

IS.

Fine. Then let the workers move the animals to a new place. I hope everything will be fine. And I have to go. Goodbye.

Goodbye. Brings more animals.

Fine.

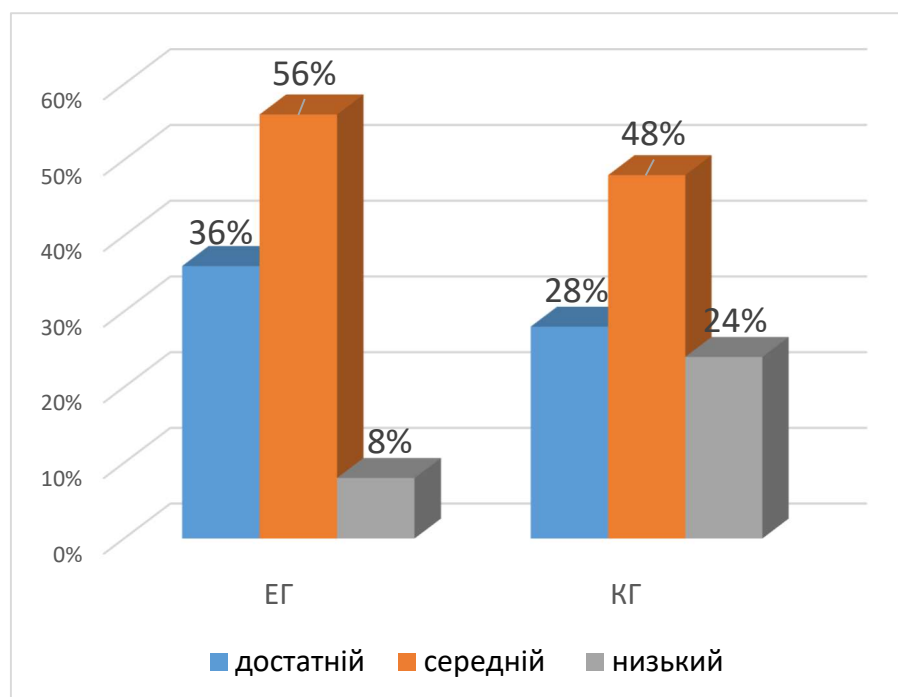
Отже, повторне виконання діагностичних завдань діяльнісно-поведінкового критерію показало, що діти удосконалили вміння організовувати спілкування, підтримувати його, та завершувати. Діти контрольної групи гірше справились з даним завданням, вони не придбали вмінь спілкуватися на належному рівні.

Кількісні показники рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності за діяльнісно-поведінковим критерієм занесено до таблиці 2.7 і подано на діаграмі (рис. 2.6)

Таблиця 2.7.

Рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності за діяльнісно-поведінковим критерієм на контрольному етапі дослідження

25 дітей	Достатній		Середній		Низький	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
ЕГ	9	36	14	56	2	8
КГ	7	28	12	48	6	24

Рис. 2.6. Рівні сформованості комунікативної компетентності за діяльнісно-поведінковим критерієм на контрольному етапі дослідження

Як свідчать дані таблиці 2.7 та діаграми, поданої на рис. 2.6, сформованість англомовної комунікативної компетентності за даним критерієм підвищилась у дітей ЕГ до 36%, у дітей КГ – до 48% (достатній рівень); середній рівень підвищився до 56% у дітей ЕГ та до 48% – в КГ. Низький рівень знизився до 8% в ЕГ і до 24% – в КГ.

Отже, за результатами проведеного контрольного етапу дослідження виявлено, що позитивні зміни відбулися за всіма критеріями. Простежимо ці зміни (рис. 2.7, 2.8, 2.9).

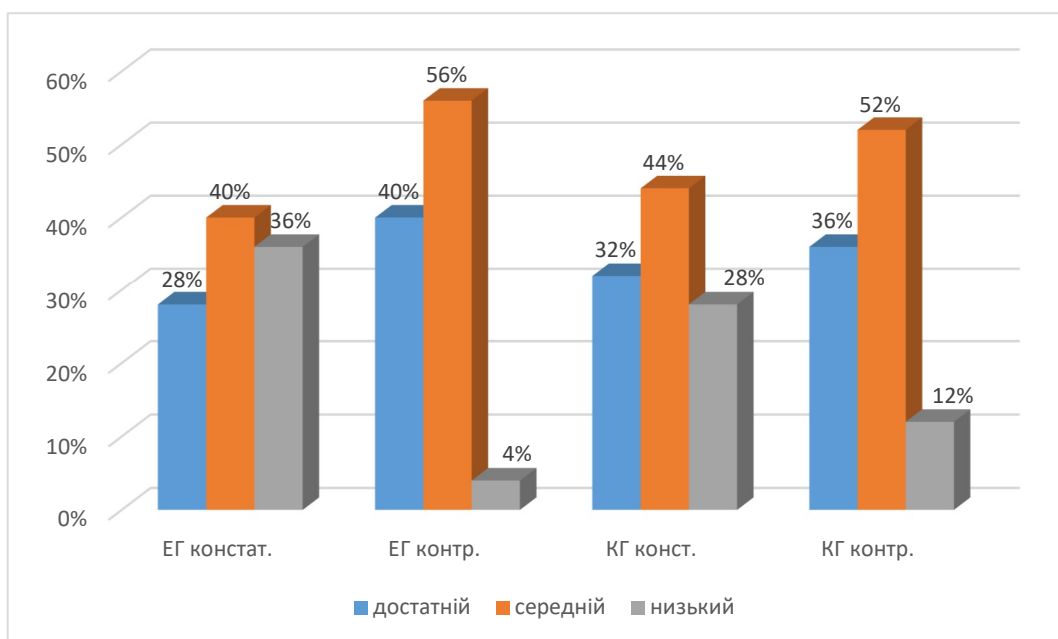

Рис. 2.7. Динаміка змін, що відбулася у рівнях сформованості англомовної комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним критерієм

За даними діаграми на рис. 2.7 достатній рівень збільшився на 12% в ЕГ, на 4% – в КГ, середній рівень збільшився на 16% в ЕГ, 8% – в КГ, низький рівень зменшився на 32% в експериментальній групі, на 14% – в контрольній.

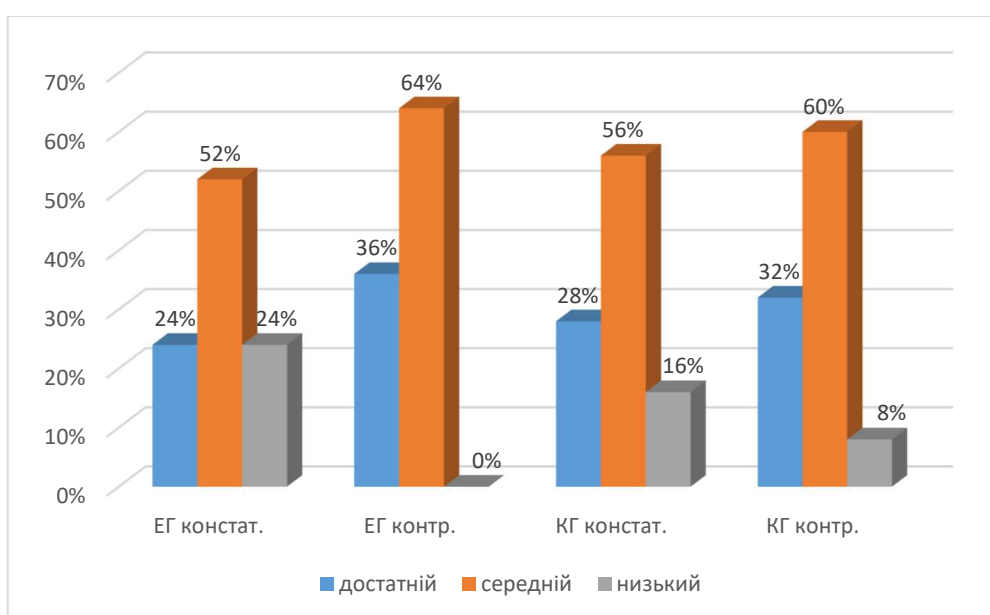

Рис. 2.8. Динаміка змін, що відбулася у рівнях сформованості англомовної комунікативної компетентності за когнітивним критерієм

За даними діаграми на рис. 2.8. достатній рівень збільшився на 12% в ЕГ, на 4% – в КГ, середній рівень збільшився на 12% в ЕГ, 4% – в КГ, низький рівень зменшився на 24% в експериментальній групі, на 8% – в контрольній.

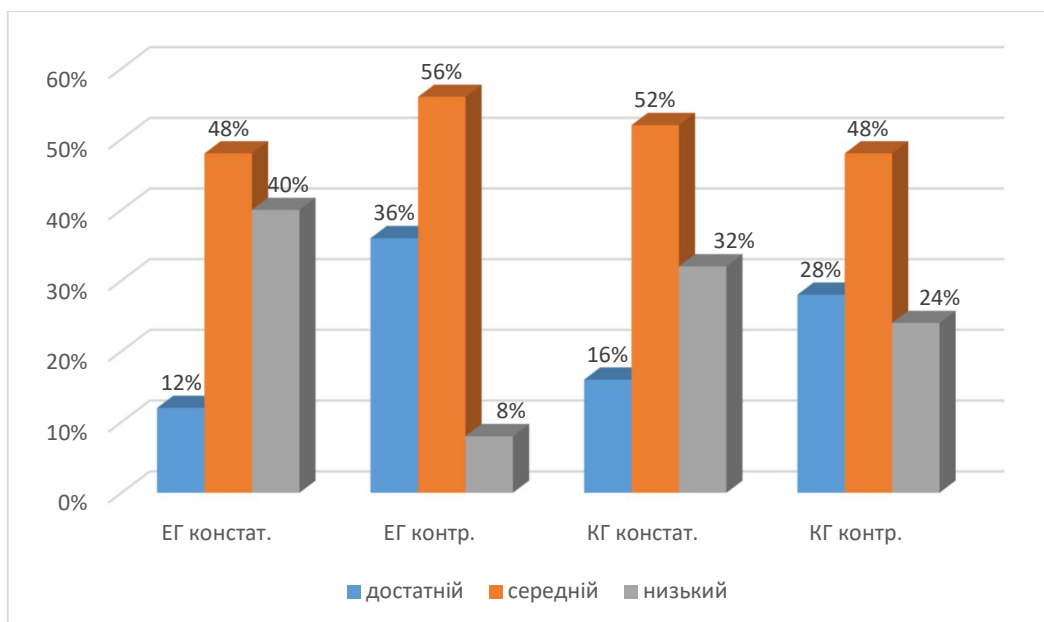

Рис. 2.9. Динаміка змін, що відбулася у рівнях сформованості англomовної комунікативної компетентності за діяльнісно-поведінковим критерієм

За даними діаграми на рис. 2.9 достатній рівень збільшився на 24% в ЕГ, на 12% – в КГ, середній рівень збільшився на 8% в ЕГ, в КГ на 8% зменшився, низький рівень зменшився на 32% в експериментальній групі, на 8% – в контрольній.

Отже, дані діаграм на рис. 2.7–2.9. свідчать про суттєве підвищення рівнів сформованості англomовної комунікативної компетентності у старших дошкільників експериментальної групи, що свідчить про ефективність застосування сюжетно-рольової гри як засобу її формування.

Висновки до 2 розділу

Для дослідження ефективності застосування сюжетно-рольової гри як засобу формування англомовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку ми організували і провели психолого-педагогічний експеримент на базі ЗДО «Ромашка» м. Глухова Сумської області. В експерименті взяло участь 50 дітей старшого дошкільного віку (по 25 дітей у експериментальній групі і в контрольній групі). Експеримент проводився у три послідовних етапи: констатувальний, формувальний, контрольний.

Для проведення констатувального етапу було визначено критерії: емоційно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-поведінковий, їх показники, рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності, підібрані методики відповідно до обраних показників.

Проведена діагностика виявила середній рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності ((40%–52% в ЕГ, 44%–52% – в КГ).

На формувальному етапі була розроблена система роботи з підвищення рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності старших дошкільників. Була проведена низька занять з використанням сюжетно-рольових ігор, визначені умови їх використання. Для проведення сюжетно-рольових ігор передбачалося створення ігрового середовища, яке було поповнено іграшками, атрибутами, декораціями для проведення сюжетно-рольових ігор. Під час проведення ігор увагу приділяли дітям з низьким рівнем сформованості англомовної комунікативної компетентності. Сюжетно-рольові ігри проводилися не лише на заняттях, але й в другу половину дня під час самостійної діяльності. Діти у грі відпрацьовували граматичну структуру речень, розвивали монологічне й діалогічне мовлення тощо. Ігри добирались доступними для розуміння дітей, цікавими для них. Використовувались систематично два рази на тиждень

Проведений контрольний етап експерименту підтвердив ефективність використання сюжетно-рольових ігор як засобу формування англомовної

комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку: за всіма критеріями рівні англomовної комунікативної компетентності підвищились на 12% –25%, низький рівень – зменшився на 24%– 32%. У дітей контрольної групи відбулися незначні зміни: за всіма критеріями покращення відбулося на 4% –8%.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проведений теоретичний аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми формування англомовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобом сюжетно-рольової гри і проведена експериментально-дослідна робота дозволяють зробити наступні висновки.

Проаналізовані джерела з визначення сутності англомовної комунікативної компетентності. Встановлено, що однозначного погляду на визначення поняття «комунікативна компетентність» серед учених не існує. У своєму дослідженні ми за англомовну комунікативну компетентність прийняли комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування.

Обґрунтовано психолого-педагогічна доцільність формування англомовної комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. Доведено, що саме у цьому віці відбувається інтенсивний розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку, їх психічні процеси: пам'ять, уява, сприймання, виникає бажання до спілкування. Механізми засвоєння мови гнучкі, незалежні від дії зовнішніх факторів. Все це створює можливості для оволодіння дошкільниками англійською мовою.

Визначено складові комунікативної компетентності: комунікативні знання (знання про спілкування, його види, фази, закономірності розвитку; про комунікативні методи і прийоми, їх дію, можливості та обмеження в процесі спілкування), комунікативні уміння (уміння керувати своєю складною системою психічних і практичних дій, необхідних для регуляції наявних знань і навичок) і комунікативні здібності (здатність до швидкого і успішного здійснення комунікації). Провідне місце у формуванні англомовної комунікативної компетентності належить мовній компетентності (усвідомленню мовних норм, які склались у фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їх застосування в будь-якій

діяльності у процесі використання певної мови) та мовленнєвій (охоплює спеціальні здібності, знання, уміння, навички, стратегії мовної поведінки).

Визначено значення сюжетно-рольової гри у формуванні англомовної комунікативної компетентності. Встановлено, що сюжетно-рольові ігри дозволяють організувати на занятті цілеспрямовану мовленнєву діяльність дітей, у процесі якої відбувається тренування й активізація вмінь та навичок монологічного і діалогічного мовлення, різних видів взаємодії партнерів зі спілкування. Сюжетно-рольова гра дозволяє дитині без напруги засвоїти й закріпити значний об'єм англомовної інформації. Гра створює умови, завдяки яким англійські слова засвоюються мимоволі за рахунок їх частого повторення.

З'ясовано умови використання сюжетно-рольових ігор у процесі формування англомовної комунікативної компетентності: створення доброзичливої, довірливої атмосфери на занятті, використання цікавих, зрозумілих для дітей сюжетно-рольових ігор, дотримання методики їх використання системності, створення на заняттях відповідного предметно-ігрового середовища.

Експериментально-дослідна робота проводилася на базі ЗДО «Ромашка» м. Глухів. В дослідженні взяло участь 50 дітей старшого дошкільного віку, вихователі ЗДО.

Експеримент проводився у три етапи: констатувальний, формувальний, контрольний. Для проведення констатувального етапу були визначені критерії, їх показники, рівні, підібрані діагностичні методики.

Констатувальний етап дослідження засвідчив середній рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності старших дошкільників (40%–52% в ЕГ, 44%–52% – в КГ). На формувальному етапі була розроблена система роботи з підвищення рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності старших дошкільників, яка включала розробку і проведення занять з англійської мови з використанням сюжетно-рольових ігор, рольових ігор, включених у лексичні, граматичні, фонетичні

вправи. Для проведення сюжетно рольових ігор передбачалося створення ігрового середовища. Ігри добирались доступними для розуміння дітей, цікавими для них. Використовувалися систематично два рази на тиждень

Проведений контрольний етап експерименту підтвердив ефективність використання сюжетно-рольових ігор як засобу формування англомовної комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку: за всіма критеріями рівні англомовної комунікативної компетентності підвищились на 12% –25%, низький рівень – зменшився на 24%– 32%. У дітей контрольної групи відбулися незначні зміни: за всіма критеріями покращення відбулося на 4% –8%.

Отже, гіпотеза, висунута перед дослідженням, підтверджена, мета досягнута, завдання виконані.

РЕКОМЕНДАЦІ ВИХОВАТЕЛЯМ

З метою найбільш ефективного формування англомовної комунікативної компетентності рекомендуємо:

1. Використовуйте сюжетно-рольові ігри поетапно, цілеспрямовано, систематично, враховуючи індивідуальні та вікові особливості дітей.
2. Використовуйте перші заняття для введення нового матеріалу, два наступних – для тренування у спілкуванні, четверте – для практики спілкування.
3. Передбачайте можливі помилки дітей у користуванні англійською мовою, для їх запобігання своєчасно вводите відповідні лексичні, граматичні, фонетичні ігрові вправи.
4. Беріть за основу ігрового сюжету ситуацію з життєвого досвіду: «В магазині», «Зоопарк», «Цирк», конкретні ігри з предметами-іграшками.
5. Схвалюйте усі намагання дошкільника, особливо пасивного, сором'язливого, який проявив активність і взяв участь у грі.
7. Ускладнюйте матеріал сюжетно-рольової гри поступово, пов'язуйте новий матеріал з раніше вивченим; систематично повторюйте вже знайомий навчальний матеріал для його міцного й повного засвоєння.
8. Робити опору на рідну мову при вивченні нового матеріалу.
9. Передбачайте якими вправами в сюжет гри будуть вводитися нові лексико-граматичні структури, фонетичний та мовленнєвий матеріал, здійснюватися їх вивчення, тренування та застосування;
10. Заздалегідь плануйте які навички і вміння мають відпрацьовуватися; які вправи і у якій послідовності доцільно включити в гру для формування умінь і навичок; чи будуть діти поставлені перед потребою робити мисленнєві зусилля, чим буде попереджено зведення заняття до репродуктивної імітації; як буде дотримано вимогу забезпечення систематичності та регулярності використання ігор та ігрових вправ.

11. Повторюйте разом з дітьми кожну лексичну одиницю 3-5 разів перед початком гри.
12. Нагороджуйте дитину за правильну відповідь, правильно побудоване речення жетоном, прапорцем або зірочкою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. . Андрієвська В. І. Коли і як розпочинати навчання дитини іноземної мови. Початкова школа. 2000. № 12. С. 38–39.
2. Артемова Л. В. Гра : Методичні рекомендації до програми виховання дітей дошкільного віку «Малятко». К.: Свенас, 1993. С. 31–48.
3. Бабенко Т. В. Методика навчання англійської мови в початковій школі : навч. посібник. Київ : Арістей, 2006. 218 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція / під керівн. Т. О. Піроженко. URL: <https://mon.gov.ua › app › media › rizne › 2021.pdf> (дата звернення 25.10.22). (дата звернення 21.11.21).
5. Балаева Л. Г. Рольові ігри в обученіи иностранным языкам. Англійська мова і література. 2010. № 3. С. 8–10.
6. Бігич О. Б. Теорія і практика формування методичної компетентності вчителя іноземної мови початкової школи : навч. посібник. Київ : Ленвіт, 2006. 199 с.
7. Богущ А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років. Київ : ВД «Слово», 2004. 376 с.
8. Бурова А. П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 255 с.
9. Василенко В. В. Ігри та ігрові ситуації на початковому етапі навчання англійської мови. Англійська мова і література. 2009. № 22-23. С.29–35.
10. Вітюк В. Основні шляхи формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи. С. 474–479. URL: http://ddpu.drohobych.net/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2013-60.pdf (дата звернення 15.10.21).
11. Віттенберг К. Повний курс англійської мови в ДНЗ (за Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі»). 1-й рік навчання. Харків : Основа, 2010. 384 с.
12. Виготський Л. С. Педагогічна психологія. Москва : Педагогіка, 1991. 232 с.

13. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. 3-тє вид .стер. Київ : Академвидав, 2009. С. 93.
14. Виготський Л. С. Гра в психічному розвитку дитини. Питання психології. 1966 № 6. С. 5–16.
15. Голуб Л. І. Використання рольових ігор на уроках англійської мови. Все для вчителя. 2009. № 3–4. С. 19–24.
16. Гончарова А. В. Рольові ігри на уроках англійської мови. Англійська мова і література. 2011. № 16. С. 2–6.
17. Гребенюк В. Ігрові форми навчальної діяльності. English. 2011. №27. С. 11.
18. Грищенко С. Іграшки в рольовій грі. Dutch. 2012. № 12. С.4–6.
19. Грищенко Н. Ігри на початковому етапі. English. 2011. № 6. С. 4.
20. Гуменкова Л. Г., Кашинська Г. В. Особистість дошкільника, психологічний інструментарій. Київ : Главник, 2008. 175 с.
21. Демішева А. К. Рольові ігри на уроках англійської мови. Англійська мова і література. 2010. № 13. С. 2–9.
22. Демішева А. К. Лексичні рольові ігри. English. 2010. № 5. С.5–6.
23. Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років / Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білокаленко та ін. ; наук. кер. В. О. Огнев'юк. Київ, 2016. 304 с.
24. Енциклопедія освіти / головний ред. В. Г. Кремень. Київ. 2008. 1040 с.
25. Дяченко С. Л. Комунікативні ігри на уроках англійської мови. Англійська мова і література. 2013. № 3. С. 5–7.
26. Завгородня Ю. М. Казка, гра, фантазія. Англійська мова в початковій школі. 2006. № 5. С. 30–33.
27. Китайгородская Г. А., Бухбиндер В. А. Методика інтенсивного обучения иностранному языку. Київ: Освіта, 1988. 279 с.
28. Кочергіна Л. Місце і роль гри у системі навчання іноземної мови. Рідна школа. 2005. № 3. С.48–50.

- 29.Кравченко Н. М. Нові підходи до вивчення іноземної мови. Англійська мова і література. 2012. № 34–36. С.4–5.
- 30.Крутий К. Л. Дошкільна освіта : словник-довідник: понад 1000 термінів, понять та назв. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2010. 324 с.
- 31.Кушнір В. С. Використання рольових ігор на заняттях англійської мови : посібник. Хмельницький : Хмельницька РДА, 2012. 95 с.
- 32.Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения : В 2-х т. Т.І. Москва : Педагогика, 1983. 392 с. URL : <http://yanko.lib.ru/books/psycho/leontyev-psychology.htm> (дата звернення 13.12.21).
- 33.Леонтьев А. А. Психологические предпосылки раннего овладения иностранным языком. Иностр. языки в школе. 1995. № 5. С. 24–29.
- 34.Литвин Л. М. Рольові ігри в навчанні учнів діалогічного мовлення. Англійська мова і література. 2009. № 25. С. 7–9.
- 35.Лобанова В. Рольова гра на заняттях з англійської мови. Рідна школа. 2002. № 10. С.51–52.
- 36.Матюха Г. В. Критерії та показники сформованості у старших дошкільників умінь усного англомовного спілкування. Вісник Прикарпатського університету : Педагогіка. Івано-Франківськ, 2007. Вип. 15–16. Ч. 2. С. 164–172.
- 37.Матюха Г. В. Методичні рекомендації з навчання дітей старшого дошкільного віку англомовного спілкування. Мелітополь, 2007. 200 с.
- 38.Матюха Г. В. Психологічні основи організації навчання англійської мови молодшого школяра як творчої особистості. Педагогіка і психологія формування творчої особистості. Київ–Запоріжжя, 2004. Вип. 31. С. 336–341.
- 39.Матюха Г. В. Особливості комунікативного розвитку мовної особистості. Держава та регіони. 2004. № 2. С. 158–162.

40. Матюха Г. В. Проблема навичок і вмінь усного спілкування у навчанні дітей старшого дошкільного віку іноземних мов / Збірник наукових праць БДПУ : Педагогічні науки. Бердянськ, 2007. № 1. С. 43–49.
41. Мельник Е. В. Содержание коммуникативной компетентности педагога. Психология и школа. 2004. № 4. С. 36–42
42. Негневицькая Е. И. Иностранный язык для самых маленьких : вчера, сегодня, завтра. Иностранные языки в школе. 1987. № 6. С. 20–26.
43. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних. Київ : Ленвіт, 1999. 320 с.
44. Низовська О. Іноземна мова в дошкільному закладі. Дошкільне виховання. 2007. №4. С. 3–7.
45. Олійник Т. І. Рольова гра у навчанні англійської мови. Київ : Освіта, 1992. 127 с.
46. Патрабой І. Батькам про цінність сюжетно-рольової гри. Дошкільне виховання. 2014. № 1. С. 15–16.
47. Пассов Е. И. . Игра – дело серьезное. Москва : Просвещение, 1988. 130 с.
48. Полонська Т. К. Навчання іноземної мови. Методичні рекомендації до програми виховання дітей дошкільного віку «Малятко». Київ : Свена, 1993. 286 с.
49. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) : у 2 ч. / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова та ін. ; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років. 2014. 452 с.
50. Протасова Е. Ю. Обучение иностранному языку дошкольников. Иностранные языки в школе. 1990. № 1. С. 38–43.
51. Рейпольська О. Англійська мова в різновікових групах. Дошкільне виховання. 2003. № 6. С. 10–11.
52. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі : навч. посібник. Київ : Ленвіт, 2009. 216 с.
53. Сидоренко А. Ігровий підхід у навчанні. Народна освіта. 2000. № 8. 135 с.

- 54.Тарнопольський О. Б. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_101/Tarnop.pdf (дата звернення 29.12.21).
- 55.Тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. С. Калашник. Харків : Белкар-книга, Еспада. 2005. 799 с.
- 56.Ушинський К. Д. сочинения : В 6 т. / Сост. С. Ф. Егоров. Москва : Педагогика, 1990. Т.2 С. 112–121.
- 57.Чернякова О. Вивчення англійської мови через гру. Початкова школа. Київ : Свена, 2002. № 4. 279 с.
- 58.Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку (Програма, методичні рекомендації) : навч. посіб. для вчит. раннього навч. англ. мови, студ. вищ. пед. навч. закл. Умань : Видавничо-поліграф. підприємство. 2003. 120с.
- 59.Шкваріна Т. М. Методика навчання іноземної мови дошкільників : навч. посібник. Київ : Освіта України, 2007. 298 с.
- 60.Шкваріна Т. М. Англійська – з дитячого садка: Про впровадження програми дошкільного навчання англійської мови. Дитячий садок. 2004. Листопад. С. 11;
- 61.Шкваріна Т. М. Англійська мова (для дітей дошкільного віку) : поурочне планування занять. Палітра педагога. 2006. № 1. С. 16–19.
- 62.Шкваріна Т. М. Заняття з англійської мови в дошкільному виховному закладі : посібник для студентів педагогічних училищ. Умань, 1997. 119 с.
- 63.Шкваріна Т. Іноземна мова: структура ефективного навчання. Дошкільне виховання. 2004. № 12. С. 10–11.
- 64.Шкваріна Т. Англійська мова для дітей дошкільного віку : прогр., метод. реком. Київ : Шкільний світ, 2008. 111 с.
- 65.Шкваріна Т. Технологія засвоєння мовленнєвих зразків в ігровій діяльності. Дошкільне виховання. 2005. № 9. С. 18–20.
- 66.Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у навчальних закладах. Київ : 2004. 205 с.

67. Эльконин Д. Б. Творческие ролевые игры детей дошкольного возраста. Москва : Просвещение, 1957. 289 с.
68. Яковенко Л. І. Рольова гра як активний прийом навчання англійської мови. Іноземні мови. 2006. № 2. С. 16.
69. Яковлева Т. В. Використання інноваційних технологій при вивченні англійської мови. URL : режим доступу: <http://osvita.ua>. (дата звернення 15. 11.21).

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для вихователів

Шановний колего, просимо Вас узяти участь в опитуванні з метою вивчення проблеми формування англомовної комунікативної компетентності старших дошкільників.

Будь ласка, відповідайте на запитання анкети відверто, оскільки Ваші відповіді не є для нас ні правильними, ні неправильними, а виражають Ваше ставлення до проблеми, що вивчається нами.

За Вашим бажанням анкета може бути анонімною. Будемо вдячні за надану допомогу.

1. Ваш вік, освіта і стаж роботи.
2. Як Ви розумієте поняття «англомовна комунікативна компетентність»?
3. Які компоненти англомовної комунікативної компетентності дошкільників Вам відомі?
4. Які методи Ви використовуєте для формування мовленнєвої компетентності?
5. Які ознаки сформованості мовленнєвої компетентності?
6. Які засоби Ви використовуєте з метою формування англомовної комунікативної компетентності дошкільників?
7. Чи використовуєте ви сюжетно-рольові ігри з метою формування комунікативної компетентності? Які саме? Як часто?
8. Які форми роботи застосовуєте з цією метою?
9. Які методи роботи використовуєте при цьому?
10. Які ознаки сформованості англомовної комунікативної компетентності?
11. Наскільки тісно Ви співпрацюєте із сім'ями вихованців у напрямку формування англомовної комунікативної компетентності дошкільників? У яких формах відбувається така співпраця?
12. Як ви оцінюєте рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності у дітей Вашої групи?
13. Із чим пов'язуєте такий рівень сформованості англомовної комунікативної компетентності у дітей?
14. Що плануєте здійснювати з метою подальшого підвищення рівня сформованості англомовної комунікативної компетентності у дітей Вашої групи?

Дякуємо за співпрацю!

Критерії, показники та індикатори сформованості англомовної комунікативної компетентності старших дошкільників

Емоційно-мотиваційний критерій

- 1.1. Позитивна мотивація на англомовне спілкування.
- 1.2. Прояв зацікавленості в англомовному спілкуванні.
- 1.3. Зацікавленість в успішному виконанні завдання.
- 1.4. Прояв інтересу до невербальних засобів спілкування.

Індикатор для показників 1.1, 1.2, 1.3, 1.4:

Достатній рівень – прояв позитивної мотивації і інтересу до спілкування англійською мовою в повному обсязі, відповідно до вимог програми.

Середній рівень – часткові прояви позитивної мотивації і інтересу до спілкування англійською мовою.

Низький рівень – відсутні мотивація і інтерес до спілкування.

Когнітивний критерій

- 2.1. Наявність знань про правила мовленнєвого спілкування з дорослими й однолітками у різних життєвих ситуаціях.
- 2.2. Наявність знань про норми і правила українського мовленнєвого етикету, про етичні норми спілкування.
- 2.3. Наявність знань про формули мовленнєвого етикету.
- 2.4. Наявність знань про емоційний й фізичний стан співрозмовників.
- 2.5. Розуміння значень невербальних засобів спілкування (виразу обличчя, пози, жестів).

Індикатор для показників 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5:

Достатній рівень – знання є в повному обсязі, відповідно до вимог програми.

Середній рівень – наявні часткові, фрагментарні знання.

Низький рівень – знання не сформовані.

Діяльнісний критерій

3.1. Сформованість умінь починати, підтримувати, завершувати спілкування.

3.2. Сформованість умінь невербального (виразом обличчя, позою, жестами) і вербального вступу в мовленнєвий контакт, розгортати, підтримувати його, логічно завершувати.

3.3. Сформованість умінь знаходити серед ровесників співрозмовника та запропонувати йому тему розмови, спрямовуючи її у потрібне русло і враховуючи власні й спільні з партнером інтереси.

3.3. Сформованість умінь організовувати спілкування в спільних видах практичної діяльності, з подальшим його коригуванням.

3.4. Сформованість уміння досягати комунікативної мети завдяки використанню мовленнєвих форм, невербальних засобів.

3.5. Сформованість уміння встановлювати і підтримувати особистісні контакти, комунікативну взаємодію, мовленнєве спілкування.

Індикатор для показників 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5:

Достатній рівень – сформованість усіх умінь у повному обсязі, відповідно до вимог програми

Середній рівень – часткова сформованість усіх умінь.

Низький рівень – перелічені уміння не сформовані.

Достатній ступінь появу показника оцінюється у 3 бали, середній – у 2 бали, низький – в 0 – 1 бал.

Шкала для оцінки рівнів сформованості англомовної комунікативної компетентності (в балах)

Критерії	Рівні сформованості англомовної комунікативної компетентності		
	Достатній	Середній	Низький
Емоційно-мотиваційний	9 – 12	5 – 8	0 – 4
Когнітивний	11 – 15	6 – 10	0 – 5
Діяльнісний	11 – 15	6 – 10	0 – 5
Загальна оцінка сформованості англомовної комунікативної компетентності	30 – 42	18 – 28	0 – 14

**Діагностичний матеріал на визначення рівнів сформованості
англомовної комунікативної компетентності за емоційно-мотиваційним
критерієм**

1. Дидактична гра «Цікаво-нецікаво»

Мета: виявити ступінь прояву інтересу до спілкування англійською мовою.

1. Розмовляти англійською мовою
2. Слухати англійські казки, пісні
3. Вивчати англійську мову
4. Дізнаватися про звичаї і традиції Англії.
5. Дізнаватися як живуть англійські діти?
6. Слухати пояснення вчителя англійської мови
7. Розмовляти з друзями, рідними про англійську мову

2. Бесіда «Для чого люди спілкуються англійською мовою?»

Мета: виявити ступінь прояву мотивації до англомовного спілкування

1. Чи подобається тебе спілкуватися англійською мовою?
2. Як ти демонструєш оточуючим свої знання англійської мови?
3. З якою метою ти спілкуєшся англійською мовою?
4. Для чого ти вивчаєш англійську мову?
5. Як ти вважаєш, чи знадобяться тебе знання англійської мови в майбутньому?

**3. Спостереження за дошкільниками на занятті з англійської мови,
під час проведення експерименту**

Мета: Виявити зацікавленість дитини в успішному виконанні завдання, інтерес до англомовного спілкування

Спостерігається:

– активність дитини на занятті;

- її реакція на запропоновані завдання;
- відразу чи ні приступає до виконання завдання
- відволікається чи ні під час виконання завдання.

Діагностичний матеріал на визначення рівнів сформованості англomовної комунікативної компетентності за когнітивним критерієм

1. Дидактична гра «Визнач настрій»

Мета: Виявити знання дітей про фізичний і емоційний стан співрозмовника

Завдання: Дайте відповідь на запитання: «Хто зображений на малюнку? Який у нього настрій?»

Who is it? What is the mood of the character in the picture?

2. Бесіда «Правила мовленнєвого етикету. Спілкування»

Мета: визначити знання дітей щодо правил мовленнєвого спілкування, про норми і правила мовленнєвого етикету»

Запитання для бесіди:

1. Яку людину називають комунікативною?
2. Які слова привітання (прощання, подяки) ти знаєш?

3. Якими словами починається спілкування з дорослою людиною? З однолітком?
4. Які норми і правила мовленнєвого етикету, етичні норми спілкування ти знаєш?
5. Назві форми мовленнєвого етикету
6. Якими словами, звичайно, завершується спілкування?
7. Чи враховуєш ти емоційний / фізичний стан співрозмовника під спілкування з ним? Яким чином?
8. Як емоційний стан впливає на спілкування?
9. Як фізичний стан впливає на спілкування.

3. Розв'яжи ситуаційні задачі:

Мета: виявити знання дитини формул мовленнєвого етикету

–Ти зайшов у магазин купити хліб. З якими словами ти звернешся до продавця?

– У автобус зайшла людина похилого віку. З якими словами ти звернешся до неї, щоб запропонувати своє місце?

– Тебе треба звернутися до друга за допомогою. Яким висловом ти це зробиш?

–Ти прийшов на день народження до бабусі. З якими словами ти до неї звернешся?

– Озвуч персонажів картинок:

**Діагностичний матеріал на визначення рівнів сформованості
англомовної комунікативної компетентності за діяльнісним критерієм**

1. Бесіда «Спілкування»

Мета: виявити вміння дитини організовувати, підтримувати і завершувати спілкування, зокрема і уміння невербального спілкування

Організуй спілкування за наступними реченнями:

1. Good afternoon!
2. What is your name? - Як тебе звуть?
3. How old are you? - Скільки тобі років?
4. Whose toy is it? - Чия ця іграшка?
5. What is it? - Що це?
6. What colour is it? - Якого це кольору?
7. What season it is now? - Яка зараз пора року?
8. Whose is this toy? - Чия це іграшка?
9. Do you like you father? -Ти любиш свого тата?
10. Do you have a sister? -У тебе є сестра?
11. What is your favorite fruit? - Який твій улюблений фрукт?

Goodbye

10.Дидактична вправа «Спілкування в спільних видах практичної діяльності»

Мета: виявити вміння дітей організовувати спілкування в спільних видах практичної діяльності

Завдання: організуй спілкування з однолітком під час заняття з образотворчої діяльності.

11.Спілкування з другом

Мета: виявити вміння дитини досягати комунікативної мети завдяки використанню мовленнєвих форм

Завдання: Організуй спілкування з другом з метою з'ясування його улюблених мультфільмів.

Сюжетно-рольова гра «Зоопарк»

Мета: виявити вміння дитини встановлювати і підтримувати особистісні контакти, комунікативну взаємодію, мовленнєве спілкування.

Завдання:

В зоопарк доставили нових тварин: лева, ведмедика, мавпу. Організуйте діалог між працівниками зоопарку.

ЗАНЯТТЯ №1

Введення нового матеріалу

Мета. Вводити нові знання, формувати рецептивні та репродуктивні навички.

I. Вступна частина. Привітання.

II. Основна частина. Введення нового матеріалу.

Мовна вправа № 1

Мета. Формувати мовні (фонетичні, лексичні, граматичні) рецептивні навички.

Фонетичний матеріал. Звуки [g, r, d, d?, p, t, k, i:, ?, ?:, ?, au].

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці:

- назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish;
- назви кольорів: green, yellow, brown, red;
- рухи: jump, run, walk, swim.

Граматичний матеріал. Структури з модальним дієсловом *can*, як от: What can you do? – I can run. На етапі введення нового матеріалу діти потрапляють до іграшкового цирку. їхнє завдання: уважно слухати, сприймати і осмислювати матеріал. Учитель виступає у ролі сценариста, режисера, декоратора, актора тощо.

Педагог. Діти, сьогодні ми з вами підемо до англійського цирку.

На демонстраційному столику встановлені табличка «Цирк. The Circus» та інші декорації. Діти сідають півколом на килимку. Але вистава не починається.

Педагог. Діти, директор цирку щойно сказав мені, що звірі, які працювали в цирку, з'їли багато морозива і захворіли. І тому зараз цирк набирає нових артистів. Давайте поспостерігаємо.

З'являється іграшкова жабка, а потім по черзі лисичка, ведмедик, рибка. Директор цирку (лялька) веде діалог з претендентами:

Who are you?

What can you do?

I am a frog.

I am green.

I can jump.

2. Who are you?

What can you do?

I am a fox.

I am yellow.

I can run.

3. Who are you?

What can you do?

I am a bear.

I'm brown.

I can walk.

4. Who are you?

What can you do?

I am a fish.

I am red.

I can swim.

- Хто ти?
- Що ти вмієш робити?
- Я – жабка.
- Я зелена.
- Я вмію стрибати.
- Хто ти?
- Що ти вмієш робити?
- Я – лисиця.
- Я жовта.
- Я вмію бігати.
- Хто ти?
- Що ти вмієш робити?
- Я – ведмідь.
- Я коричневий.
- Я вмію ходити.
- Хто ти?
- Що ти вмієш робити?
- Я – риба.
- Я червона.
- Я вмію плавати.

Запитання і відповіді звучать тричі, переклад – один раз.

III. Розучування нового матеріалу.

Фонетична вправа № 2

Мета. Формувати фонетичні репродуктивні навички.

Фонетичний матеріал. Звуки [g, r, d, dʒ].

Під керівництвом пані Вимови (Miss Pronunciation) діти вчаться імітувати звуки, введені на попередньому етапі.

Разом з пані Вимовою на заняття прийшли її дресировані англійські звірята. Вони вітаються з дітьми іноземною мовою. Діти їм відповідають.

Педагог. Гусочка гелгоче [g g g g g]. Маленький англійський песик ще не вміє сердитися і гавкає ось так [r r r r r] (звук має вимовлятися без вібрації).

У лісі англійські квіточки-дзвіночки співають [d d d, din-don, din-don, din-don] (діти повторюють цю пісеньку).

Час їхати додому, отож сідайте у свої казкові авто і заводьте мотор [dʒ dʒ dʒ],

Лексична вправа № 3 «Зоопарк»

Мета. Формувати лексичні репродуктивні навички

Лексичним матеріал. Назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish.

Педагог. Малята, уявіть, що ми з вами – казкові звірята і живемо в англійському зоопарку. Давайте розкажемо відвідувачам, як нас звати. Усі слова діти повторюють три-п'ять разів, імітуючи тембр кожного персонажа і виконуючи відповідні рухи.

A frog. Жабка. (Діти стрибають як жабки).

A fish. Риба. (Діти «плавають»).

A fox. Лисиця. (Діти йдуть крадькома, однією рукою імітуючи рухи хвоста лисиці).

A bear. Ведмідь. (Діти імітують ходу ведмедя).

Граматична вправа № 4 «Шеренги»

Мета. Формувати граматичні репродуктивні навички.

Граматичний матеріал. Структура з модальним дієсловом **can**: What can you do?

Педагог. Діти, гостям зоопарку дуже сподобалися наші кумедні звірятка. Вони цікавляться, що звірята вміють робити. Зараз ми станемо у дві шеренги. Малята першої шеренги – гості. Вони рухаються до звірят (діти іншої шеренги), які стоять на місці, і запитують: «Що ти вмієш робити?» – «What can you do?».

Спочатку вправа виконується повільно, а запитання «What can you do?» діти промовляють тихо, а потім темп поступово пришвидшується і гучність збільшується. За другим разом шеренги міняються ролями.

Лексична вправа № 5 «Казкова квіточка»

Мета. Формувати лексичні репродуктивні навички.

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці – назви кольорів: green, yellow, brown, red, blue, white, black.

Педагог показує дітям квітку з різнокольоровими пелюстками і називає кожний колір (red, yellow, brown, green, white, blue, black), а діти повторюють три-п'ять разів.

Граматична вправа № 4 «Ми – спортсмени»

Мета. Формувати граматичні рецептивні навички.

Граматичний матеріал. Наказові речення: «Jump! Run! Walk! Swim!».

На попередніх заняттях діти вже ознайомилися з командами «Run! Jump!», а цього разу вони будуть тренуватися давати накази й виконувати: «Walk! Swim!».

Педагог. Діти, до нас завітав наш тренер – а coach. Він буде давати нам накази, а ми їх виконуватимемо.

IV. Заключна частина. Музичний сеанс (сеанс сну).

Педагог. Малята, дресировані звірята стомилися і хочуть спати. Давайте ляжемо на килимочок і заплющимо очі. Close your eyes!

Педагог без перекладу повторює матеріал один раз, діти слухають, але не повторюють.

Прощання.

ЗАНЯТТЯ № 2

Тренуємось спілкуватися

Мета. Формувати рецептивні та репродуктивні мовні (фонетичні, лексичні, граматичні) навички.

I. Вступна частина. Привітання.

II. Основна частина.

Фонетична вправа № 1

Мета. Формувати репродуктивні слухо-вимовні навички.

Фонетичний матеріал. Звуки [p, t, k]. Пані Вимова пропонує дітям дістати з коробочки з-під «Kinder surprise» пір'їнки.

Педагог. Діти, англійські дресировані звірята будуть учити нас вимовляти нові звуки. Українські звуки [п, т, к] вимовляються без придиху. Щоб переконатися, піднесіть долоньку до ротика і повторюйте за мною [п, т, к]. Англійські звуки [p, t, k] вимовляються з придихом. Кожен по черзі підійдіть до мене, піднесіть долоньку до мого рота. Ви відчуваєте струмінь повітря на долонці? Пам'ятайте, що дресировані звірята дуже спритні, вони вміло ловлять пір'їнки, що літають. Покладіть пір'їнку на свою долоньку і повторюйте за мною кожний звук.

Лексична вправа № 2 «Цирк»

Мета. Формувати лексичні рецептивні навички.

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці – назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish.

Перед початком гри вчитель, демонструючи наочність, разом з дітьми три-п'ять разів повторює кожну лексичну одиницю.

Педагог. Діти, дресированим звірятам сподобалась наша кімната і всі вони поховались у різних місцях. Директор цирку шукає своїх артистів. Давайте йому допоможемо. Директор англійською мовою буде кликати кожного по черзі, а ви покажуйте, де сховався артист.

Директор. A fish! (Діти показують рибку, а потім інших тварин).

Граматична вправа № 3 «*Ми – спортсмени*»

Мета. Формувати граматичні рецептивні навички.

Граматичний матеріал. Наказові речення: “Jump! Run! Walk! Swim!”.

Педагог. Діти, наш тренер – а coach – буде давати нам накази, а ми їх виконуватимемо.

Діти виконують команди тренера.

Лексична вправа № 4 «*Казковий магазин*»

Мета. Формувати лексичні рецептивні навички.

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці – назви кольорів: green, yellow, brown, red, blue, white, black.

Перед початком гри педагог називає кожний колір, діти повторюють три-п’ять разів (red, yellow, brown, green, white, blue, black).

Педагог. Діти, нашим артистам для виступу потрібно купити новий гарний одяг. Для цього ми підемо до казкового магазину. Там продається одяг різних кольорів. Щоб його купити потрібно правильно назвати колір англійською мовою. Ви всі будете продавцями, а я покупцем.

У кожної дитини на столі розкладено однакові набори одягу різного кольору. Наприклад, в однієї дитини – набір однакових штанців червоного, жовтого, зеленого чи коричневого кольору; в іншої – набір платтячок тощо. На прохання педагога дитина «продає» одяг потрібного кольору.

Педагог. Give me green (blue, brown, red, yellow) one, please. Весь мовний матеріал діалогу, крім назв кольорів, діти знають з попередніх занять.

Дитина. Here you are!

Педагог. Thank you!

Граматична вправа № 5 «Хоровод»

Мета. Формувати граматичні репродуктивні навички.

Граматичний матеріал. Структура з модальним дієсловом **can**: What can you do?

Педагог. Діти, до нас по черзі будуть приходити гості – дресировані звірята. Давайте утворимо коло. Кожен наш гість ставатиме всередину кола, а ми будемо в нього запитувати, що він уміє робити: «What can you do?».

Діти спочатку рухаються по колу повільно, стиха промовляють запитання: «What can you do?», повторюючи його три-п'ять разів, поступово темп пришвидшується, гучність збільшується. Ролі гостей виконують діти, яким одягають наголівнички-маски різних звірят. Гості нічого не відповідають, а тільки показують.

Граматична вправа № 6 «Чарівне дзеркало»

Мета. Формувати граматичні репродуктивні навички.

Граматичний матеріал. Структури з модальним дієсловом **can**: «I can run (jump, swim, walk)».

Педагог. Діти, ми потрапили до казкової країни, де предмети вміють розмовляти. Зараз ми станемо парами одне навпроти одного: один у парі – артист цирку, а інший – чарівне дзеркало, що вміє рухатися і розмовляти. Я показуватиму рухи і говоритиму, що я вмію робити. Артисти, спочатку виконуйте рухи і слова за мною, а ви, дзеркальця, повторюйте за вашим другом.

III. Заключна частина. Прощання.

ЗАНЯТТЯ № 3

Тренуємось спілкуватися

Мета. Формувати рецептивні, репродуктивні та продуктивні мовні (фонетичні, лексичні, граматичні) навички й мовленнєві вміння.

I. Вступна частина. Привітання.

II. Основна частина.

Фонетична вправа № 1

Мета. Формувати репродуктивні слухо-вимовні навички.

Фонетичний матеріал. Звуки [i:, ?:, ?, au].

Пані Вимова. Малята, давайте допоможемо жабці ловити метеликів. Широко розкрийте ротик, опустіть нижню щелепу і вимовляйте: [ae ae ae]: can, can, can.

Тепер давайте покрокуємо, як ведмедик, промовляючи [?: ?: ?: ?:]: walk, walk, walk. А тепер усміхніться (i: i: i: i:]: green, green, green. Нумо, пострибайте, як лисичка [? ? ? ?]: fox, fox, fox. Разом сядьте і позіхніть [ae ae ae ae]: brown, brown, brown.

Лексична вправа № 2 «Цирк»

Мета. Формувати лексичні рецептивні навички.

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці – назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish.

Перед початком гри педагог разом з дітьми три-п'ять разів повторює кожну лексичну одиницю.

Педагог. Діти, ви пам'ятаєте мультфільм про поросятко Фунтика, який працював у цирку пані Беладони? Його господарка була такою злою, що артисти почали тікати від неї. Зараз ми поглянемо, хто втік цього разу.

На демонстраційному столику розташовані іграшки: рибка, лисичка, жабка і ведмедик.

Педагог. Close your eyes! (Ховає іграшку). Open your eyes! Who is absent?

Діти мають англійською мовою сказати, хто зник.

Мета. Лексична вправа № 3 «Казковий магазин»

Мета. Формувати лексичні продуктивні навички та діалогічні вміння.

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці – назви кольорів: green, yellow, brown, red, blue, white, black.

Перед початком гри педагог називає кожний колір, діти повторюють три-п'ять разів: red, yellow, brown, green, white, blue, black.

Ця гра проводиться аналогічно до гри № 4 заняття № 2 з ускладненням – діти діляться на пари: один з них покупець, інший – продавець. Потім вони міняються ролями.

Перша дитина. Give me green (blue, brown, red, yellow) one, please.

Друга дитина. Here you are!

Перша дитина. Thank you!

Граматична вправа № 4 «Ми – спортсмени»

Мета. Формувати граматичні репродуктивні навички.

Граматичний матеріал. Наказові речення: «Jump! Run! Walk! Swim!».

Педагог. Діти, тренер має підготувати артистів до виступу. Давайте станемо у дві шеренги. Перша шеренга – артисти, друга – тренери. Тренери – coaches – даватимуть накази, а дресировані звірята виконуватимуть їх. Педагог пошепки дає наказ тренерам», вони повторюють, «артисти» виконують відповідні рухи. Потім ролі змінюються.

Граматична вправа № 5 «Чарівне дзеркало»

Мета. Формувати граматичні продуктивні навички.

Граматичний матеріал. Структури з модальним дієсловом **can**: «I can run (jump, swim, walk)».

Ця гра в продовженням попередньої гри і проводиться аналогічно до гри № 6 заняття № 2. Ускладнення: діти самостійно мають називати, що вони вміють робити. Для полегшення педагог може давати наказ: “Jump! (Run! Walk! Swim!)”. Перша дитина – артист цирку – відповідає: «I can jump”, а друга – чарівне дзеркало – повторює рухи і слова.

Граматична вправа № 6 «Хоровод»

Мета. Формувати граматичні продуктивні навички.

Граматичний матеріал. Структура з модальним дієсловом **can**: What can you do?

Ця гра аналогічно до гри № 5 заняття № 2. Відмінність – діти стоять, а не рухаються по колу. В центр кола стає дитина – артист. Хтось із бажаючих запитує її, що вона вміє робити: «What can you do?», а дитина має відповісти: «I can jump» – і показати.

Фізкультхвилинка. Гра «Ми – спортсмени»

Тренер запитує дітей: «What can you do?». Діти відповідають: «I can run, (walk, swim, jump)». Тренер дає накази: «Run!», а діти виконують.

Якщо накази добре засвоєні, в ролі тренера може виступати хтось із дітей.

III. Прощання.

ЗАНЯТТЯ № 4

Практика спілкування

Мета. Формувати продуктивні мовні навички та мовленнєві вміння в аудіюванні та говорінні.

На цьому занятті виконуються фонетичні, лексичні, граматичні вправи-ігри на розсуд педагога. За потреби він може повторювати вправи із заняття № 2 чи № 3, може зменшити чи збільшити кількість матеріалу залежно від успіхів дітей. Після того, як діти повторять матеріал, педагог організовує такі творчі (продуктивні) ігри-вправи.

Мовна вправа № 1. Гра «Відгадай»

Мета. Формувати мовні (фонетичні, лексичні, граматичні) продуктивні навички.

Фонетичний матеріал. Звуки [g, r, d, d?, p, t, k, i:, ?, ?:, ?, au].

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці:

- назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish;
- назви кольорів: green, yellow, brown, red.

Діти утворюють коло, хтось один – у центрі.

Варіант А. Дитина в центрі показує картинку з певним кольором, а інші називають його, наприклад: «It's green».

Варіант Б. Дитина показує картинку із звірятком, а інші називають, що це за звірятко, наприклад: «A frog».

Мовленнєва вправа № 2.

Гра “У цирку. In the circus“

Мета. Формувати мовленнєві монологічні вміння.

Фонетичний матеріал. Звуки [g, r, d, d?, p, t, k, i:, ?, ?:, ?, au].

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці:

- назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish;
- назви кольорів: green, yellow, brown, red.
- рухи: jump, run, walk, swim.

Граматичний матеріал. Структури з модальним дієсловом can: I can run.

Педагог. Дітки, в торбинці є іграшки – різні звірятка, але вони зачаровані. Щоб вони ожили, потрібно сказати, хто це, якого кольору, що вміє робити.

Наприклад, дитина виймає жабку і говорить: “I am a frog. I am green. I can jump”.

Додаток М**План-конспект сюжетно-рольової гри «Гість із Англії»**

Програмовий зміст: формувати вміння дітей сприймати на слух та розуміти англійські висловлювання. Закріплювати вміння будувати прості розповідні речення англійською. Вчити розуміти англійські фрази і слова. Збагачувати активний словниковий запас дітей. Закріплювати вживання слів з теми: «Привітання», «Знайомство», «Тварини», «Кольори», «Сім'я», «Фрукти та овочі», «Одяг», «Рахунок до 10».

Розвивати мовлення, комунікативну компетентність, мислення, пам'ять, увагу, фонематичний слух. Спонукає правильно вимовляти звуки в словах.

Виховувати товариську, пізнавальний інтерес.

Матеріал: іграшка «Міккі Маус», кошик з муляжами овочів і фруктів, мольберт, картинки тварин на магнітах, іграшкова пральна машина, подарункова коробка, мультимедійний проектор, проекційний екран, мультимедійна презентація до заняття, відео руханки «Clap your hands».

Хід заняття

Вихователь. - Good morning ! (Доброго ранку!)

Діти. - Good morning, good morning,

Good morning to you!

Good morning, good morning,

I am glad to see you!

(Доброго ранку, доброго ранку! Доброго ранку, вам! Доброго ранку, доброго ранку! Я рада бачити вас!)

Мовна розминка «Ланцюжок»

Діти стоять на килимку і тримаючись за руки вітаються один з одним англійською мовою.

Вихователь.

- Сьогодні до нас завітає гість. Він приїхав з далекої країни з Англії, там всі розмовляють англійською мовою.

Вихователь заносить іграшкового Міккі Мауса.

- Чи впізнали ви нашого гостя? Так це Міккі Маус.
- Давайте привітаємося з ним.
- Hello Міккі! (Здрастуй Міккі)
- Діти ви всі знаєте як звати Міккі, а він не знає як звати вас. Давайте з ним познайомимося.

Гра «Давай познайомимося»

Діти стоять на килимку.

Вихователь.

- What is your name? Are you (Nina)?, якщо він помиляється діти говорять – No!, якщо не помиляється – Yes!

- What is your name? – My name is (Olya)

Вихователь.

- Міккі просить нас допомогти йому випрати речі, які забруднилися в дорозі.

Дидактична гра «To wash clothes»

Діти сидять на стільчиках. Вихователь підносить іграшкову пральну машину і каже: «wash the sweater, wash the cap...» діти уявляють, що знімають предмети одягу і кладуть до пральної машини.

Вихователь.

- Діти, в дорозі Міккі зустрів тварин, які заблукали і не пам'ятають, де вони живуть. Давайте їм нагадаємо, хто з них живе на фермі, а хто в лісі.

Дидактична гра «Who live in the forest? Who live on the farm»

На мольберті картинки лісу і ферми.

Вихователь.

- Who live in the forest? (Хто живе в лісі?)

Діти по черзі називають диких тварин і на мольберт викладають магнітні картини диких тварин).

- Who live on the farm?» (Хто живе на фермі?)

- Тепер подивимося, щоб всі тварини потрапили до своїх домівок.

Інтерактивна дидактична гра «Накриємо на стіл»

На слайді зображений стіл і продукти харчування (хліб, цукерка, ковбаса, печиво, тарілка з кашею, сир, морозиво, торт). Дітям потрібно назвати продукти харчування англійською, щоб вони з'явилися на столі.

Фізкультхвилинка (відео руханка)

Дидактична гра «What you like eat?»

- Мккі Маус дуже хоче дізнатися, що ви любите їсти з фруктів і овочів. В корзині лежать фрукти і овочі. Діти по черзі підходять до корзини, беруть фрукт чи овоч і кажуть: «I lake an aplle».

- Діти, Міккі хоче своїм друзям повезти подарунки – кольорові м'ячики.

Інтерактивна дидактична гра «The colors boll»

- На екрані зображені кольорові м'ячики , щоб скласти їх у подарункову коробку потрібно назвати їх колір. (The red boll)

Дидактична гра «Команди»

- Міккі хоче з вами пограти. Вихователь каже дії англійською мовою, а діти їх імітують (йти, бігти, літати, плавати, стрибати і т. д.)

Пальчикова гра «Finger family»

- У Міккі Мауса велика родина. Давайте йому покажемо нашу пальчикову сім'ю. Діти показують свої пальці і торкаючись кожного називають членів сім'ї англійською мовою. Mother, Father, sister, brather and baby.

Інтерактивна дидактична гра «Порахуй»

На слайді з'являються цифри від 1 до 10. Діти рахують англійською. На екрані з'являється коробок з пригощеннями. Вихователь заносить до групи коробку з пригощеннями.

Підсумок заняття

- Міккі Маусу вже час повертатися додому, давайте з ним попрощаємося!

- З якої країни приїхав Міккі Маус?

- Якою мовою ми спілкувалися?

- Що найбільше сподобалося на занятті?

Додаток Н**Сюжетно-рольова гра «День народження»**

Педагог (*звертаючись до дітей*). One of you has a birthday today. Guess who it is?

Діти задають питання ведучому, а він на них відповідає.

it a boy or a girl? What colour is his/her hair? Itc.

За описом зовнішності діти повинні здогадатися у кого день народження. Now let's play a game

«Пропала дівчинка».

Уявіть, що у батьків у великому магазині загубилась донька. Куди вони звертаються? У міліцію. Help us to find our daughter? Please. What is your daughter name? Her name is Sveta. How old is she? She is four. Is her face oval or round? Her face is oval. Itc.

The Mitten (Рукавичка)

Characters: Author, Mouse, Frog, Ant, Hare, Fox, Wolf, Bear, animals

Під музику виходять діти, стають півколом і співають пісню.

Choir of children: the song «Little Snowflake»

Snowflake, snowflake, little snowflake.

Little snowflake falling from the sky.

Snowflake, snowflake, little snowflake.

Falling, falling, falling, falling, falling,
falling, falling, falling, falling...falling on my head.

Snowflake, snowflake, little snowflake.

Little snowflake falling from the sky.

Snowflake, snowflake, little snowflake.

Falling, falling, falling, falling, falling,
falling, falling, falling, falling...falling on my nose.

Snowflake, snowflake, little snowflake.

Little snowflake falling from the sky.

Snowflake, snowflake, little snowflake.

Falling, falling, falling, falling, falling,
falling, falling, falling, falling...falling in my hand.

Falling on my head.

Falling on my nose.

Falling in my hand.

Snowflake, snowflake, little snowflake...

Після пісні діти присідають на стільці за кулісами.

Author: Welcome to our forest! Snowflakes are falling around. Oh, look! What a pretty mitten! A mouse is running.

Mouse: I am a little grey mouse. I want to live in this house.

Author: Oh, look! A frog is jumping.

Frog: Oh, what a nice mitten! Knock - knock!

Mouse: Who are you?

Frog: I am a little green frog. I like to sit on the log.

Mouse: Come in, please!

Author: Oh, look! An ant is running!

Ant: Oh, what a nice mitten!

Animals: Who are you?

Ant: I am an ant, a little one. I like to play. I like to run.

Animals: Come in, please!

Author: Oh, look! A hare is hopping!

Hare: Oh, what a nice mitten! Knock - knock!

Animals: Who are you?

Hare: I am a little white hare. I can hop. I can stop.

Animals: Come in, please!

Author: Oh, look! A fox is going!

Fox: Oh, what a nice mitten! Knock - knock!

Animals: Who are you?

Fox: I am a fox. I am clever and red. I like meat. I like bread.

Animals: Come in, please!

Author: Oh, look! A wolf is going!

Wolf: Oh, what a nice mitten! Knock - knock!

Animals: Hello! Who are you?

Wolf: I am a wolf. I am brave. I like to run. I like to play.

Animals: Come in, please! More fun together!

Author: Oh, look! A bear is going!

Bear: Oh, what a nice mitten! Knock - knock!

Animals: Hello! Who are you?

Bear: I am a bear. I like to eat. I like to sleep.

Animals: Come in, please! More fun together!

Author: It is so cold in the forest. But the animals are happy.

They became best friends and began to prepare for the New Year.

Під музику герої виходять із хатинки, декорують ялинку, граються в сніжки, після цього співають пісню.

Animals: the song «We wish U a Merry Christmas».

We wish you a merry Christmas;

We wish you a merry Christmas;

We wish you a merry Christmas

and a happy New Year!

We wish you a merry Christmas;

We wish you a merry Christmas;

We wish you a merry Christmas

And a happy New Year!

And a happy New Year!

Рольова гра «The cookie shop»

Мета гри:

закріплювати знання лексичних одиниць на тему «shop»: вправляти в умінні робити покупки та взаємодіяти з різними працівниками магазину.

Хід гри

Запропонуйте вихованцям організувати магазин печива.

Спочатку діти разом створюють із фетру заготовки двох видів печива — шоколадного та цукрового, а з паперу — гроші.

Вихователь готує бланки замовлення (cookie order form), що містять зображення печива та пусте поле, де варто вказувати потрібну кількість.

Потім діти розподіляють ролі: касири, покупці, консультанти.

Залежно від обраних ролей діти одягають фартушки з відповідними написами. Продавці визначають ціну для одного печива кожного виду.

Покупці вибирають товар, заповнюють бланк замовлення та передають його продавцеві. Той упаковує потрібну кількість печива у пластикові контейнери та віддає касирові, який рахує вартість покупки. Продавці сплачують вказану суму, за потреби касир дає решту.

Словник:

Hello!

Can I have two chocolate and three sugar cookies?

How much is it? It's two/three hryvnas.

Thank you!

Good-bye!

Написи на фартушках:

Cashier

Shop-assistant

Customer

Рольова гра «Shopping fun»

Мета гри: закріплювати знання лексичних одиниць на тему «shop»; розвивати комунікативні здібності.

Хід гри

Діти сідають у коло. Перед ними розкладені різні предмети — іграшкові овочі, фрукти, іграшки тощо. Відтак діти вибирають дитину, яка виконуватиме роль продавця (shop-assistant), решта дітей — покупці (customer). Діти розігрують діалоги: покупець хоче щось придбати, а продавець називає ціну товару — кілька оплесків. Покупець «сплачує» названу ціну.

Shop-assistant: What do you want?

Customer: An apple, please.

Shop-assistant: It's 5 claps. (Покупець плескає в долоні 5 разів.) Here you are. (Продавець дає покупцеві яблуко.)

Customer: Thank you.

Сюжетно-рольова гра «У магазині» («In the shop»)

Діти розбиваються на роль продавця і покупця. Продавець розкладає продукти і зустрічає покупців.

What would you like?

-I'd like.....

-Here you are.

-Thank you.

-My pleasure.

Тема «Тварини і птахи» «Animals and birds»

ЗАНЯТТЯ №1

Введення нового матеріалу

Мета. Вводити нові знання, формувати рецептивні та репродуктивні навички.

I. Вступна частина. Привітання.

II. Основна частина. Введення нового матеріалу.

Мовна вправа № 1

Мета. Формувати мовні (фонетичні, лексичні, гра-матичні) рецептивні навички.

Фонетичний матеріал. Звуки [g, r, d, d?, p, t, k, i:, ?, ?:, ?, au].

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці:

назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish;

назви кольорів: green, yellow, brown, red;

рухи: jump, run, walk, swim.

Граматичний матеріал. Структури з модальним дієсловом can, як от: What can you do? — I can run.

На етапі введення нового матеріалу діти потрапляють до іграшкового цирку. їхнє завдання: уважно слухати, сприймати і осмислювати матеріал. Учитель виступає у ролі сценариста, режисера, декоратора, актора тощо.

Педагог. Діти, сьогодні ми з вами підемо до ан-глійського цирку.

На демонстраційному столику встановлені табличка “Цирк. The Circus” та інші декорації. Діти сідають пів-колом на килимку. Але вистава не починається.

Педагог. Діти, директор цирку щойно сказав мені, що звірі, які працювали в цирку, з’їли багато морозива і захворіли. І тому зараз цирк набирає нових артистів. Давайте поспостерігаємо.

З’являється іграшкова жабка, а потім по черзі лисичка, ведмедик, рибка. Директор цирку (лялька) веде діалог з претендентами:

Who are you?	Хто ти?
What can you do?	Що ти вмієш робити?
I am a frog.	Я – жабка.
I am green.	Я зелена.
I can jump.	Я вмію стрибати.
Who are you?	Хто ти?
What can you do?	Що ти вмієш робити?
I am a fox.	Я – лисиця.
I am yellow.	Я жовта.
can run.	Я вмію бігати.
Who are you?	Хто ти?
What can you do?	Що ти вмієш робити?
I am a bear.	Я – ведмідь.
I'm brown.	Я коричневий.
I can walk.	Я вмію ходити.
Who are you?	Хто ти?
What can you do?	Що ти вмієш робити?
I am a fish.	Я – риба.
I am red.	Я червона.
I can swim.	Я вмію плавати.

Запитання і відповіді звучать тричі, переклад — один раз.

III. Розучування нового матеріалу.

Фонетична вправа № 2

Мета. Формувати фонетичні репродуктивні навички.

Фонетичний матеріал. Звуки [g, r, d, d?].

Під керівництвом пані Вимови (Miss Pronunciation) діти вчаться імітувати звуки, введені на попередньому етапі.

Разом з пані Вимовою на заняття прийшли її дре-сировані англійські звірята. Вони вітаються з дітьми іноземною мовою. Діти їм відповідають.

Педагог. Гусочка гелгоче [g g g g g]. Маленький англійський песик ще не вміє сердитися і гавкає ось так [r r r r r] (звук має вимовлятися без вібрації).

У лісі англійські квіточки-дзвіночки співають [d d d, din-don, din-don, din-don] (діти повторюють цю пі-сеньку).

Час їхати додому, отож сідайте у свої казкові авто і заводьте мотор [d? d?],

Лексична вправа № 3 «Зоопарк»

Мета. Формувати лексичні репродуктивні навички

Лексичним матеріал. Назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish.

Педагог. Малята, уявіть, що ми з вами — казко-ві звірята і живемо в англійському зоопарку. Давайте розкажемо відвідувачам, як нас звати. Усі слова діти повторюють три-п'ять разів, імітуючи тембр кожного персонажа і виконуючи відповідні рухи.

A frog. Жабка. (Діти стрибають як жабки).

A fish. Риба. (Діти «плавають»).

A fox. Лисиця. (Діти йдуть крадькома, однією рукою імітуючи рухи хвоста лисиці).

A bear. Ведмідь. (Діти імітують ходу ведмедя).

Граматична вправа № 4 «Шеренги»

Мета. Формувати граматичні репродуктивні навички.

Граматичний матеріал. Структура з мо-дальним дієсловом can: What can you do?

Педагог. Діти, гостям зоопарку дуже сподобалися наші кумедні звірятка. Вони цікавляться, що звірята вміють робити. Зараз ми станемо у дві шеренги. Малята першої шеренги — гості. Вони рухаються до звірят (діти іншої шеренги), які стоять на місці, і запитують: “Що ти вмієш робити?” — “What can you do?”.

Спочатку вправа виконується повільно, а запитання “What can you do?” діти промовляють тихо, а потім темп поступово пришвидшується і гучність збільшується. За другим разом шеренги міняються ролями.

Лексична вправа № 5 «Казкова квіточка»

Мета. Формувати лексичні репродуктивні навички.

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці — назви кольорів: green, yellow, brown, red, blue, white, black.

Педагог показує дітям квітку з різнокольоровими пе-люстками і називає кожний колір (red, yellow, brown, green, white, blue, black), а діти повторюють три-п'ять разів.

Граматична вправа № 4 «Ми – спортсмени»

Мета. Формувати граматичні рецептивні навички.

Граматичний матеріал. Наказові речення: “Jump! Run! Walk! Swim!”.

На попередніх заняттях діти вже ознайомилися з командами “Run! Jump!”, а цього разу вони бу-дуть тренуватися давати накази й виконувати: “Walk! Swim!”.

Педагог. Діти, до нас завітав наш тренер — а coach. Він буде давати нам накази, а ми їх виконуватимемо.

IV. Заключна частина. Музичний сеанс (сеанс сну).

Мовна вправа № 1

Мета. Формувати мовні (фонетичні, лексичні, гра-матичні) рецептивні навички.

Фонетичний матеріал. Звуки [g, r, d, d?, p, t, k, i:, ?, ?:, ?, au].

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці:

назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish;

назви кольорів: green, yellow, brown, red;

рухи: jump, run, walk, swim.

Граматичний матеріал. Структури з модальним дієсловом can: “What can you do? — I can run”.

Педагог. Малята, дресировані звірята стомилися і хочуть спати. Давайте ляжемо на килимочок і заплю-щимо очі. Close your eyes!

Педагог без перекладу повторює матеріал один раз, діти слухають, але не повторюють.

Прощання.

Оскільки в цьому занятті передбачається багато матеріалу, педагог добирає обсяг лексичних одиниць відповідно до вікових особливостей дітей.

ЗАНЯТТЯ № 2

Тренуємось спілкуватися

Мета. Формувати рецептивні та репродуктивні мовні (фонетичні, лексичні, граматичні) навички.

I. Вступна частина. Привітання.

II. Основна частина.

Фонетична вправа № 1

Мета. Формувати репродуктивні слухо-вимовні на-вички.

Фонетичний матеріал. Звуки [p, t, k]. Пані Вимова пропонує дітям дістати з коробочки з-під “Kinder surprise” пір’їнки.

Педагог. Діти, англійські дресировані звірята бу-дуть учити нас вимовляти нові звуки. Українські звуки [п, т, к] вимовляються без придиху. Щоб перекона-тися, піднесіть долоньку до ротика і повторюйте за мною [п, т, к]. Англійські звуки [p, t, k] вимовляються з придихом. Кожен по черзі підійдіть до мене, піднесіть долоньку до мого рота. Ви відчуваєте струмінь повіт-ря на долонці? Пам’ятайте, що дресировані звірята дуже спритні, вони вміло ловлять пір’їнки, що літають. Покладіть пір’їнку на свою долоньку і повторюйте за мною кожний звук.

Лексична вправа № 2 «Цирк»

Мета. Формувати лексичні рецептивні навички.

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці — назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish.

Перед початком гри вчитель, демонструючи наоч-ність, разом з дітьми три-п’ять разів повторює кожну лексичну одиницю.

Педагог. Діти, дресированим звірятам сподоба-лась наша кімната і всі вони поховались у різних місцях. Директор цирку шукає своїх артистів. Давайте йому допоможемо. Директор англійською мовою буде кликати кожного по черзі, а ви покажуйте, де сховався артист.

Директор. A fish! (Діти показують рибку, а потім інших тварин).

Граматична вправа № 3 «Ми — спортсмени»

Мета. Формувати граматичні рецептивні навички.

Граматичний матеріал. Наказові речення: “Jump! Run! Walk! Swim!”.

Педагог. Діти, наш тренер — а coach — буде дава-ти нам накази, а ми їх виконуватимемо.

Діти виконують команди тренера.

Лексична вправа № 4 «Казковий магазин»

Мета. Формувати лексичні рецептивні навички.

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці — назви кольорів: green, yellow, brown, red, blue, white, black.

Перед початком гри педагог називає кожний колір, діти повторюють три-п’ять разів (red, yellow, brown, green, white, blue, black).

Педагог. Діти, нашим артистам для виступу потріб-но купити новий гарний одяг. Для цього ми підемо до казкового магазину. Там продається одяг різних кольорів. Щоб його купити потрібно правильно назвати колір англійською мовою. Ви всі будете продавцями, а я покупцем.

У кожної дитини на столі розкладено однакові на-бори одягу різного кольору. Наприклад, в однієї ди-тини — набір однакових штанців червоного, жовтого, зеленого чи коричневого кольору; в іншої — набір платтячок тощо. На прохання педагога дитина “про-дає” одяг потрібного кольору.

Педагог. Give me green (blue, brown, red, yellow) one, please. Весь мовний матеріал діалогу, крім назв кольорів, діти знають з попередніх занять.

Дитина. Here you are!

Педагог. Thank you!

Граматична вправа № 5 «Хоровод»

Мета. Формувати граматичні репродуктивні на-вички.

Граматичний матеріал. Структура з модальним дієсловом can: What can you do?

Педагог. Діти, до нас по черзі будуть приходити гості — дресировані звірята. Давайте утворимо коло. Кожен наш гість ставатиме всередину кола, а ми бу-демо в нього запитувати, що він уміє робити: “What can you do?”.

Діти спочатку рухаються по колу повільно, стиха промовляють запитання: “What can you do?”, повто-рюючи його три-п’ять разів, поступово темп пришвид-шується, гучність збільшується. Ролі гостей виконують діти, яким одягають наголівнички-маски різних звірят. Гості нічого не відповідають, а тільки показують.

Грамматична вправа № 6 «Чарівне дзеркало»

Мета. Формувати граматичні репродуктивні на-вички.

Грамматичний матеріал. Структури з модальним дієсловом can: «I can run (jump, swim, walk)”.

Педагог. Діти, ми потрапили до казкової країни, де предмети вміють розмовляти. Зараз ми станемо парами одне навпроти одного: один у парі — артист цирку, а інший — чарівне дзеркало, що вміє рухатися і розмовляти. Я показуватиму рухи і говоритиму, що я вмію робити. Артисти, спочатку виконуйте рухи і сло-ва за мною, а ви, дзеркальця, повторюйте за вашим другом.

III. Заключна частина. Прощання.

ЗАНЯТТЯ № 3

Тренуємось спілкуватися

Мета. Формувати рецептивні, репродуктивні та продуктивні мовні (фонетичні, лексичні, граматичні) навички й мовленнєві вміння.

I. Вступна частина. Привітання.

II. Основна частина.

Фонетична вправа № 1

Мета. Формувати репродуктивні слухо-вимовні на-вички.

Фонетичний матеріал. Звуки [i:, ?:, ?, au].

Пані Вимова. Малята, давайте допоможемо жабці ловити метеликів. Широко розкрийте ротик, опустіть нижню щелепу і вимовляйте: [ae ae ae]: can, can, can.

Тепер давайте покрокуємо, як ведмедик, промов-ляючи [?: ??: ??: ??:]: walk, walk, walk. А тепер усміхніться (i: i: i: i:): green, green, green. Нумо, пострибайте, як лисичка [? ? ? ?]: fox, fox, fox. Разом сядьте і позіхніть [ae ae ae]: brown, brown, brown.

Лексична вправа № 2 «Цирк»

Мета. Формувати лексичні рецептивні навички.

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці — назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish.

Перед початком гри педагог разом з дітьми три-п'ять разів повторює кожну лексичну одиницю.

Педагог. Діти, ви пам'ятаєте мультфільм про по-росятко Фунтика, який працював у цирку пані Беладони? Його господарка була такою злою, що артисти почали тікати від неї. Зараз ми поглянемо, хто втік цього разу.

На демонстраційному столику розташовані іграшки: рибка, лисичка, жабка і ведмедик.

Педагог. Close your eyes! (Ховає іграшку). Open your eyes! Who is absent?

Діти мають англійською мовою сказати, хто зник.

Мета. Лексична вправа № 3 «Казковий магазин»

Мета. Формувати лексичні продуктивні навички та діалогічні вміння.

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці — назви кольорів: green, yellow, brown, red, blue, white, black.

Перед початком гри педагог називає кожний колір, діти повторюють три-п'ять разів: red, yellow, brown, green, white, blue, black.

Ця гра проводиться аналогічно до гри № 4 заняття № 2 з ускладненням — діти діляться на пари: один з них покупець, інший — продавець. Потім вони міняються ролями.

Перша дитина. Give me green (blue, brown, red, yellow) one, please.

Друга дитина. Here you are!

Перша дитина. Thank you!

Граматична вправа № 4 «Ми — спортсмени»

Мета. Формувати граматичні репродуктивні навички.

Граматичний матеріал. Наказові речення: “Jump! Run! Walk! Swim!”.

Педагог. Діти, тренер має підготувати артистів до виступу. Давайте станемо у дві шеренги. Перша шеренга — артисти, друга — тренери. Тренери — coaches — даватимуть накази, а дресировані звірята виконуватимуть їх. Педагог пошепки дає наказ “тре-нерам”, вони повторюють, “артисти” виконують відпо-відні рухи. Потім ролі змінюються.

Граматична вправа № 5 «Чарівне дзеркало»

Мета. Формувати граматичні продуктивні на-вички.

Граматичний матеріал. Структури з модальним дієсловом can: «I can run (jump, swim, walk)”.

Ця гра в продовженням попередньої гри і прово-диться аналогічно до гри № 6 заняття № 2. Ускладнен-ня: діти самостійно мають називати, що вони вміють робити. Для полегшення педагог може давати наказ: “Jump! (Run! Walk! Swim!)”. Перша дитина — артист цирку — відповідає: “I can jump”, а друга — чарівне дзеркало — повторює рухи і слова.

Граматична вправа № 6 «Хоровод»

Мета. Формувати граматичні продуктивні на-вички.

Граматичний матеріал. Структура з модальним дієсловом can: What can you do?

Ця гра аналогічно до гри № 5 заняття № 2. Відмінність — діти стоять, а не рухаються по колу. В центр кола стає дитина — артист. Хтось із бажаючих запитує її, що вона вміє робити: “What can you do? “, а дитина має відповісти: “i can jump”— і показати.

Фізкультхвилинка. Гра «Ми — спортсмени»

Тренер запитує дітей: “What can you do?”. Діти від-повідають: “I can run, (walk, swim, jump)”. Тренер дає накази: “Run!”, а діти виконують.

Якщо накази добре засвоєні, в ролі тренера може виступати хтось із дітей.

III. Прощання.

ЗАНЯТТЯ № 4

Практика спілкування

Мета. Формувати продуктивні мовні навички та мовленнєві вміння в аудіюванні та говорінні.

На цьому занятті виконуються фонетичні, лексичні, гра-матичні вправи-ігри на розсуд педагога. За потреби він може повторювати вправи із заняття № 2 чи № 3, може зменшити чи збільшити кількість матеріалу залежно від успіхів дітей. Після того, як діти повторять матеріал, педагог організовує такі творчі (продуктивні) ігри-вправи.

Мовна вправа № 1. Гра «Відгадай»

Мета. Формувати мовні (фонетичні, лексичні, гра-матичні) продуктивні навички.

Фонетичний матеріал. Звуки [g, r, d, d?, p, t, k, i:, ?, ?:, ?, au].

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці:

назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish;

назви кольорів: green, yellow, brown, red.

Діти утворюють коло, хтось один — у центрі.

Варіант А. Дитина в центрі показує картинку з певним кольором, а інші називають його, наприклад: “It’s green”.

Варіант Б. Дитина показує картинку із звірятком, а інші називають, що це за звірятко, наприклад: “A frog”.

Мовленнєва вправа № 2.

Гра “У цирку. In the circus”

Мета. Формувати мовленнєві монологічні вміння.

Фонетичний матеріал. Звуки [g, r, d, d?, p, t, k, i:, ?, ?:, ?, au].

Лексичний матеріал. Лексичні одиниці:

назви тварин: a frog, a fox, a bear, a fish;

назви кольорів: green, yellow, brown, red.

рухи: jump, run, walk, swim.

Граматичний матеріал. Структури з модальним дієсловом can: I can run.

Педагог. Дітки, в торбинці є іграшки — різні звірят-ка, але вони зачаровані. Щоб вони ожили, потрібно сказати, хто це, якого кольору, що вміє робити.

Наприклад, дитина виймає жабку і говорить: “I am a frog. I am green. I can jump”.

У цій та подібних іграх той, хто дає правильну від-повідь, отримує жетон, прапорець, зірочку.

III. Прощання.